

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS XX DELEGATŲ SUVAŽIAVIMAS – Irena Gasperavičiūtė	3
LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS PIRMININKO ATASKAITINIS PRANEŠIMAS – Robertas Slovikas	5
TARP PŪGŲ (UGNINIS AR LEDINIS ŽIRGAS?) – Rytis Motiejūnas	8
NE TOKS JAU TAS VILKAS BAISUS – Božena Bobin	19

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

JUODELIŠKĖ TARPUKARIU – Janina Macukonienė	10
---	----

ŠVIETIMAS

KAIP PRIVERSTI PIEŠINĮ „IŠLIPTI“ IŠ POPIERIAUS LAPO? – Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė	12
KALĖDINĖ ŠVENTĖ SUVALKŲ LIETUVIŲ VAIKŲ DARŽELYJE – Irena Zdanavičienė	15
LABDAROS AKCIJA – Vida Uzdilienė	16

KULTŪROS BARUOSE

IX LABDAROS AKCIJA „PASIDALINK!“ – Asta Pečiulienė	16
---	----

KULINARIJOS PAVELDAS

ŽVIKELIŲ KAIMO ŠEIMININKIŲ BŪRELIS – Rasa Žukauskienė	18
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

ARADNYKŲ LIETUVIS VITAS LASTAUSKAS – Genutė Pakutkienė ..	22
--	----

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	25
-----------------------------	----

SKELBIMAI

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125
lld@post.pl

VYR. REDAKTORĖ Irena Vilimienė
REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Ołów
TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTĖS: Jurgita Batvinskienė,
Rasa Žukauskienė, Božena Bobin

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2026-01-15

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

2025 metų gruodžio 22 dieną Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministras patvirtino ekspertų rekomenduojamų dotuojamų projektų sąrašą. „Aušros“ ir „Aušrelės“ leidybai skyrė 450 000 zł.

**Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji**

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškia tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Viršeliuose:

Punsko senosios kapinės Sausio 13-ąją
(Vidos Valinčienės nuotr.)
Sausio 13-oji Seinų lietuvių „Žiburio“
mokykloje (Irenos Gasperavičiūtės
nuotr.)

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Naujuosius pradėdame kupini vilties, kad jie bus geresni, kad atneš daugiau susikalbėjimo visuomenėje, kad bus prasmingesni, ramesni ir taikūs. Beje, pradėdami naujus metus pasižadame gyventi prasmingesnį gyvenimą, siekti naujų tikslų, būti ištvermingesni, ryžtingesni – dažnai atsisakome priklausomybių. Aišku, bėgant laikui neretai tvirti pasižadėjimai ima skysti, kol galų gale numojame ranka ir nusprendžiame pasižadėti nuo kitų metų. Tačiau pats faktas – norėti tobulėti – vis tiek geras.

Šių metų pradžia dar ypatinga tuo, kad padovanotojams mums nuostabių peizažų. Tikrai pora metų nebūdingos mūsų klimatui žiemos leido išsiilgti už lango matomų dailių snaigčių šokių. Ir nuo speigo paraudusių nosių. Beje, toks oras su snaigėmis ir šaltuku smagiausias vaikams. Yra proga rogutėmis nuo kalnelių pačiuožinėti. Taigi tokiomis nuotaikomis pradėdame 2026-uosius. Ką jie atneš mūsų visuomenei?

Šie metai – tai visų pirma jubiliejiniai metai. Jau nuo pernai kalbame apie šiemet minimą Seinų kunigų seminarijos 200 metų jubiliejų. Šia proga Lietuvos istorijos institutas išleido Algimanto Katiliaus knygą lenkų kalba apie Seinų kunigų seminariją, planuojama laikinoji ekspozicija, kurią rengia Trakų muziejus, rudenį Seinų „Lietuvių namai“ su lietuvių organizacijomis planuoja surengti mokslinę konferenciją. Šį pagrindinį įvykį lydės ir mažesni renginiai.

Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejus jau pradėjęs organizuoti 70-ąjį mokyklos įkūrimo jubiliejų. Prieš septynis dešimtmečius įkurti taip pat Punsko lietuvių kultūros namai. Gerai, kad jubiliejai mūsų krašte dar švenčiami sausakimšose salėse – ir tai yra esmė.

Lenkijos lietuvių draugijos XX delegatų suvažiavimas

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Lenkijos lietuvių draugija – pati seniausia, beveik 70 metų nenutrūkstamai veikianti Lenkijos lietuvių organizacija. Po santvarkos transformacijos populiariai mūsų krašte vadinama Draugija pakeitė pavadinimą iš Lenkijos lietuvių visuomeninės kultūros draugijos į Lenkijos lietuvių draugiją, sutvarkė įstatus ir iš naujo pasirinko veiklos pobūdį. Svarbiausia, tapo laisva nuo valdžios įtakos ir kontrolės organizacija, kuri leidžia savo žurnalus, organizuoja kultūrinius renginius, konkursus vaikams ir jaunimui, pasisako visuomenei svarbiais klausimais.

2025 m. gruodžio 14 d. vyko Lenkijos lietuvių draugijos XX delegatų suvažiavimas, kurio metu buvo paminėtas jos leidinio „Aušra“ 65 metų jubiliejus (apie jubiliejų rašyta 2025 m. 24 „Aušros“ nr.). Suvažiavimas išrinko naują vadovybę – pirmininke tapo Onutė Nevulienė, į Tarybą išrinkta 20 asmenų: Rimas Misiukonis, Tomas Venslauskas, Jonas Vydra, Alvydas Nevulis, Robertas Slovikas, Asta Bobinaitė, Justas Bliūdžius, Irena Vilimienė, Algirdas Vaicekauskas, Romas Venslauskas, Irena Aleksaitė, Jolanta Jonušonytė, Dalia Makauskienė, Danutė Valukonytė, Darius Valinčius, Janina Macukonienė, Aldutė Jurkunaitė, Rasa Žukauskienė, Birutė Baliūnaitė-Janikauskienė, Dovydas Nometka.

Per pirmąjį Tarybos posėdį buvo išrinkta LLD valdyba, kurią sudaro:

pirmininkė Onutė Nevulienė, vicepirmininkai Algirdas Vaicekauskas ir Jonas Vydra, sekretorė Jolanta Jonušonytė ir nariai Alvydas Nevulis, Rimas Misiukonis, Asta Bobinaitė. Į Vyriausiąją revizijos komisiją išrinktos: Onutė Valukonienė, Irena Vaicekauskienė, Irena Marcinkevičienė.

Suvažiavimo metu diskutuota aktualiais Lenkijos lietuvių klausimais. Daug kalbėta apie Punsco parapijoje susidariusią konfliktinę situaciją. Jonas Vydra atkreipė dėmesį, kad konflikto tarp lenkų ir lietuvių visuomenėje nėra, kad jis kuriamas dirbtinai. Draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė teigė, kad dabartinis Punsco klebonas daug metų patarnauja Suvalkų lietuviams tikintiesiems ir niekada nekilę jokių konfliktų, todėl jinai mananti, kad jis yra kažkieno manipuluojamas. Dalyviai siūlė įvairius sprendimus. Juozas Pečiulis teigė manantis, kad verta rašyti arkivyskupui Gintarui Grušui ir jį informuoti apie esamą padėtį. Onutė Buračiauskienė manė, kad būtų naudinga sudaryti delegaciją, susidedančią iš lietuvių ir lenkų tikinčiųjų, ir kreiptis į kleboną. Aldutė Jurkunaitė siūlė kreiptis į Varšuvos vyskupą Romualdą Kaminskį (Romuald Kamiński), kuris yra atsakingas už ryšius su Lietuva ir supranta Lenkijos lietuvių situaciją. Asta Pečiulienė informavo, kad Punske klebonas žodžiu pareiškė atšaukiantis Parapijos tarybą ir iki šiol neaišku, ar ji egzistuoja, ar ne, nes jos

Lenkijos lietuvių draugijos XX suvažiavimo delegatai

nariai yra gavę nominacijas raštu iš vyskupo.

Lenkijos lietuvių bendruomenė ir Lenkijos lietuvių draugija kreipėsi raštu į kleboną, kad tas paaiškintų dabartinę padėtį, tačiau atsakymo negauta. (Raštas spausdinamas 7 psl.)

Suvažiavimo metu aptarti ir kiti svarbūs klausimai. Algirdas Vaicekauskas atkreipė dėmesį, kad šios kadencijos Valdybos vienas iš darbų turėtų būti Draugijos dokumentų sutvarkymas. Draugija veikia daugiau kaip 70 metų ir Seinų „Lietuvių namų“ rūšyje jų išsaugota tikrai nemažai. Kita vertus, reikia pagaliau dokumentus profesionaliai sutvarkyti ir saugoti tinkamoje vietoje, pvz., Punsko bibliotekos patalpose.

Irena Marcinkevičienė rekomendavo Suvažiavimo dalyviams ir mokykloms pasinaudoti galimybe dalyvauti gyvosios istorijos pamokoje prie Eglinės piliakalnio. Į šias edukacijas kviečia savininkai Agnė ir Audrius Jankauskai. Irena Vilimienė ragino visus remti lietuvišką spaudą ir užsiprenumeruoti lietuvių leidinius.

Vėliau kalbėta apie ugdymą lietuviškose mokyklose ir gimtosios kalbos vietą jose. Pastebėta, kad mokiniai dažnai vartoja nelietuviškus žodžius. Pasak Jono Vydras, atsakomybė už kalbos taisyklumą gula ant visų ugdymo pakopų mokytojų

pečių. Jolanta Jonušonytė pasidžiaugė Seinų ir Suvalkų lietuvių mokyklų veikla. Pasak jos, siekiamybė – kad kuo daugiau pagrindinių mokyklų mokinių, baigę ugdymą savo mokyklose, rinktųsi toliau mokytis Punsko licėjuje. Ji taip pat atkreipė dėmesį, kad lietuviškų mokyklų finansavimas yra nepakankamas, o nevalstybinės mokyklos (t. y. Seinų ir Suvalkų) be Lietuvos paramos išvis negalėtų egzistuoti. Išsakė susirūpinimą dėl vadovėlių – jie dažnai yra pasenę. Jolanta Jonušonytė taip pat priminė, kad Punsko muzikos mokykloje mokymas vyksta lenkų kalba. Dauguma mokytojų nemoka lietuvių kalbos, o tarp jų pasirenkamų muzikos kūrinių pasigendama lietuvių kompozitorių kūrybos.

Janina Macukonienė atkreipė dėmesį į transporto tarp Punsko ir Seinų trūkumą. Anot jos, susisiekimo su šiais miesteliais nebuvimas gali lemti tai, kad nepasirenkama mokslo tęsti Punsko licėjuje. Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus direktorius sakė, kad daugumos šiandienos mokinių viena didžiausių problemų yra mokymosi motyvacijos stoka, tačiau mokytojai dirba šiuo klausimu. Taip pat direktorius informavo, kad vyksta intensyvūs darbai ruošiantis licėjaus 70 metų jubiliejui. Konferencija numatyta birželio 27 d.

Jonas Vydra pasidžiaugė, kad Lietuvoje yra sudarytos puikios sąlygos mūsų mokyklų absolventams tęsti mokslą ir patekti į pačias prestižiškiausias specialybes, kaip antai medicina. Džiugu, kad dauguma po medicinos studijų sugrįžta į mūsų kraštą ir įsidarbina Seinų, Suvalkų ligoninėse. Tokie procesai ypač gerina lietuvių įvaizdį šiame krašte, tuo pačiu lietuvių ir lenkų santykius. Justas Bliūdžius, Seinų ligoninės gydytojas, pasakojo, kad Seinų ligoninėje vis dar pasitaiko, jog atkreipiamas dėmesys kalbančiam su pacientu lietuviškai. Ir nors

Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymas galioja jau 20 metų, Seinuose dar ne visi apie tai žino. Teko ir jam ši dokumentą parodyti savo bendradarbiams ligoninėje, kad nekiltų mintis, jog nelenkiškai kalbėti negalima.

Taip pat kalbėta apie galimybę Seinų valsčiuje pakabinti dvikalbius vietovių pavadinimus. Visados verta stengtis. Juozas Pečiulis atkreipė dėmesį, kad iš žemėlapių nyksta lietuvių kilmės hidronimai, kaip antai Kampuočio ežero pavadinimas. Reikėtų juos išsaugoti.

Suvažiavimas padėkojo šią kadenciją dirbusiam pirmininkui Robertui Slovikiui. Jonas Vydra visų vardu ačiū tarė Aldutei Jurkūnaitei ir Algirdui Vaicekauskui už darbą LR Vyriausybės bei tautinių ir etninių mažumų bendrojoje komisijoje, tinkamą atstovavimą mums, Lenkijos lietuviams.

Suvažiavimas buvo turtingas ir įdomus, jame dalyvavo išrinkti delegatai iš paskirų kaimų, Punsko, Seinų miestelių, Varšuvos, Suvalkų miestų. Kiekvienas galėjo iškelti jam rūpimą klausimą, pasisakyti, diskutuoti.

Suvažiavimo metu sužinojome, kad LLD Varšuvos skyrius yra išsirikęs naują valdžią. Pirmininku išrinktas Donatas Žukauskas. Sveikiname!

Lenkijos lietuvių draugijos pirmininko ataskaitinis pranešimas

ROBERTAS SLOVIKAS

Gerbiami LLD XX suvažiavimo dalyviai, mieli svečiai!

„Tautos istorija yra geriausia tautos mokytoja. Lietuvis brangina savo tautos praeitį ir tautinius papročius. Lietuvis stengiasi būti vertas savo protėvių, kad paliktų pagarbų pasididžiavimą savo palikuonims.“ Tai citata iš Lietuvių chartos, kuri daug metų Lenkijos lietuvių draugijai (LLD) yra kelrodis.

Šiandien, gruodžio 14 d., susirinkome dalyvauti XX Lenkijos lietuvių draugijos suvažiavime. Tai jis nustato gaires, parodo mums veiklos kryptis. Daugelį metų mums svarbiausios sritys išlieka lietuviškas švietimas,

kultūra, istorijos paveldas bei mūsų visuomenės sielovada. Tai nesikeičia mūsų darbuose. Siekiame įgyvendinti nusibrėžtas veiklas, nors tiek politinė erdvė, tiek visuomenė yra nuolat veikiamos laiko nešamų pokyčių. Tautinės savimonės išsaugojimas ir jos ugdymas jaunosios kartos gretose – svarbiausias mūsų uždavinys. Ypač dabar, kai esąs stiprus naujųjų technologijų poveikis.

Lenkijos lietuvių draugija pagal nusistovėjusią tvarką vykdo leidybinę ir kultūrinę veiklą, remia švietimą, dalyvauja susitikimuose su Lenkijos ir Lietuvos valdžios atstovais. Taigi šiandien noriu priartinti Jums tai, su kokiais uždaviniais teko susidurti, ką įvykdyti pavyko, o kokioms veikloms dar vis reikia laiko.

LLD nuo 2003 m. yra „Aušros“ leidyklos savininkė, tuo pačiu vykdo leidybinę veiklą. Mūsų pagrindinis, svarbiausias leidinys – dvisavaitraštis „Aušra“, kurio jubiliejų šiandien minėjome. Leidžiamas taip pat periodinis leidinys vaikams „Aušrelė“, patenkąs į visus mūsų krašto vaikų darželius ir mokyklas. Visa tai yra vykdoma gavus finansavimą iš Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijos (ši institucija parėmė abu minėtus leidinius). Ar jo pakanka? Deja, ne. Kiekvienais metais teikiant projektą yra kruopščiai skaičiuojama. Siekiama, kad kiekvienas „Aušros“ numeris pasirodytų be jokių trukdžių. Galima sakyti, nebuvo metų, kad ministerija mums jau pateikus projektą

nesiųstų savo pastabų mažinti biudžetą. Galiausiai visada pavykdavo išleisti visus leidinio numerius – tik gavus papildomą finansavimą. „Aušrai“ lėšų gauta iš Lietuvos Respublikos Medijų rėmimo fondo. Čia patikslinsiu, kad ši įstaiga pakeitė anksčiau veikusį Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondą. Pakitimas įvyko 2023 m. Papildomų lėšų buvo gauta ir iš JAV veikiančio Tautos fondo. Draugija taip pat talkina LLD Suvalkų skyriui, leisdamą jį žurnalą „Suvalkietis“. Šį leidinį finansuoja jau minėtas Medijų rėmimo fondas. Buvo sukurta projektų, kuriuos finansuodavo Lietuvos kultūros taryba. Deja, ne visus galėjome įgyvendinti.

LLD nesvetima ir kultūrinė veikla. Ją remia tiek Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija, tiek Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. Paramos siekiama taip pat kreipiantis į Palenkės vaivadijos maršalkos įstaigą bei Seinų apskritį.

Svarbiausias mūsų renginys – tradicinis lietuviškų ansamblių sąskrydis, vykstantis kiekvienais metais Burbiškiuose prie Galadusio ežero. Tik 2024 m. dėl blogų oro sąlygų buvome priversti surengti jį Punksko lietuvių kultūros namuose (čia už suteiktą galimybę noriu padėkoti direktorei Astai Pečiulienei). Tai renginys, kuris visam mūsų kraštui turėtų būti svarbus. Gaila, kad kartais dėl nepaaiškinamų aplinkybių ne visi nori jame dalyvauti.

Kalbant apie kultūrinę (taip pat švietimo) veiklą, reikia paminėti

Robertas Slovikas

Vaikų teatrų festivalį, į kurį kiekvienais metais suvažiuoja tiek darželinio amžiaus vaikai, tiek vyresnių klasių moksleiviai. Gaila, kad kartais ne visos mokyklos sugeba pastatyti spektaklį, o reikia pabrėžti, jog scena vaikams duoda naujų patirčių bei lavina jų kalbą.

Kiekvienų metų liepos mėnesį mūsų krašto moksleiviai vyksta į Dariaus ir Girėno žūties vietą Pšcelnike, kur dalyvauja to tragiško įvykio minėjime. 2023 metais, minint skrydžio ir žūties 90-metį, iškilmėse dalyvavo Lenkijos ir Lietuvos prezidentai Andrzejus Duda (Andrzej Duda) ir Gitanas Nausėda. Deramas rūpinimasis šia vieta – tai LLD Ščecino skyriaus uždavinys.

Kultūrinis gyvenimas neaplenkia taip pat Suvalkų skyriaus. Jis jau einą kartą surengė „Lietuvišką vakarą“. Tai jaunesniųjų veiklos akcentas. Vyresnioji karta kiekvienais metais sėkmingai surengia Poezijos šventę bei Rudens gėrybių šventę. Tai rodo, kad Suvalkų lietuviai turi ryškų tikslą – stiprėti.

2023, 2024 ir 2025 m. buvo pateikti keli projektai Palenkės vaivadijos maršalkos įstaigai, kurie sustiprino Punsko LKN veiklas. 2023 ir 2024 m. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija rėmė vasaros krepšinio stovyklą.

LLD savo veiklomis remia taip pat mūsų krašto lietuvišką švietimą. Moksleiviams rengiame lietuvių kalbos, Lietuvos geografijos ir istorijos bei dailiojo žodžio konkursus. Konkursai rodo, kad mokiniai turi žinių, moka išreikšti save ir stipriai konkuruoja su savo draugais. Deja, mokyklinio amžiaus jaunimas gundomas naujųjų technologijų, ypač plačiai prieinamų visokių interneto programėlių. Mums svarbus uždavinys – skatinti, kad jie verčiau į rankas paimtų knygą, o ne mobilųjį telefoną.

Parama švietimui – tai ne tik rengiami konkursai, bet ir rūpinimasis

mūsų mokyklų ateitimi. O lietuviškos mokyklos gali išlikti tik tada, jei leisime į jas vaikus. Nelabai seniai lietuviška mokykla buvo atidaryta Suvalkuose. Jos augimas priklauso tik nuo mūsų visų.

Tautinių ir etninių mažumų veiklą garantuoja prieš 20 metų priimtas Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymas. Deja, jo atnaujinti ir pritaikyti prie naujų sąlygų Lenkijos vyriausybei nepavyksta. Vykdydami savo veiklą, dažnai susiduriame su klausimais, kuriuos galima bent bandyti spręsti su Lenkijos ir Lietuvos institucijomis. Draugijos nariai yra aktyvūs LR Vyriausybės bei tautinių ir etninių mažumų bendrosios komisijos nariai. Pastaraisiais metais netrūko susitikimų su vyriausybės atstovais Varšuvoje, Vilniuje ar mūsų krašte, kurių metu buvo keliami švietimo ir kultūros išlaikymo klausimai.

Mūsų problemos girdimos taip pat Europos Tarybos, kurios atstovai kas dvejus metus lankosi Lenkijoje. Jie prašo organizacijų pateikti savo nuomonę apie tai, kaip valstybės įtaigos įgyvendina įstatymus, skirtus tautinių mažumų apsaugai. Šiuose susitikimuose dalyvauja taip pat Draugijos nariai.

Dabar norėčiau trumpai pakalbėti apie mūsų visuomenę kamuojančias problemas. Pastaruoju metu svarbiausi klausimai – paveldo išsaugojimas ir sielovada.

Tačiau pirmiausia, kas mus užklupo, tai 2022 m. vasarį prasidėjęs karas Ukrainoje. Vieningai išreiškiame paramą kovojančiai tautai ir turim suprasti, kad ji stabdo Putino užgaidas brautis toliau. Deja, teko ir mūsų visuomenėje susidurti su nuomone, kad tai ne mūsų karas. Turime būti budrūs ir mokėti atskirti tiesą nuo melo.

2023 m. lapkričio 12 d. minėjome lietuviškų pamaldų sugrąžinimo į Seinų baziliką metines. Ta proga norėta šį faktą deramai pažymėti ir

pačioje šventovėje pakabinti atminimo lentą. Deja, leidimo iš vietos klebono negauta. Kita atminimo lenta, skirta Lietuvos himno autoriui Vincui Kudirkai, kuri paruošta jau daugiau nei prieš 10 metų, taip pat laukia savo vietos. Dėl jos su klebonu jau iš dalies susitarta.

Buvusioje Seinų kunigų seminarijoje veikia Lietuviška menė, kur eksponuojama paroda apie mūsų kraštą. Iš tikrųjų to, kas ten yra – paroda vadinti tikrai negalima. Pagalbos ją sutvarkyti kreipėmės į LR konsulatą Seinuose. Deja, šiuo reikalu nieko kol kas neįvyko. Seinuose vis atsiranda naujų militaristinio pobūdžio paminklų, kuriuos stato vietos lenkiškos organizacijos. Gaila, kad norint pažymėti iškilų lietuvių pėdsakus mūsų balsas nėra girdimas.

2024 m. Punske, išėjus į pensiją klebonui Česlovui Baganui, parapijai vadovauti atėjo kun. Andrzejus Opanovskis (Andrzej Opanowski), mokantis lietuvių kalbą. Jo įvesta „tvarka“ – bendra Devintinių procesija, trukdymai giedant prieš Sumą rožinį, sukėlė nesusipratimų tarp parapijiečių. Su klebonu buvo bandyta kalbėtis, aiškintis. Vyko susirinkimas Punsko savivaldybės posėdžių salėje, vėliau su klebonu bažnyčioje, dalyvaujant arkivyskupui Lionginui Virbalui. Deja, klebonas iki šiandien laikosi savo pozicijos – bus taip, kaip jis nori. Kokios išeities iš šios padėties ieškoti – tai klausimas mums visiems.

Kaip gyvuoja LLD skyriai? Nors jų likę nebedaug, veikla vyksta. Minėtame Ščecino skyriuje yra žmonių, kuriems rūpi prižiūrėti Dariaus ir Girėno žūties vietą, paminklą bei klėtelę. Jie taip pat palaiko ryšius su Mislibužo valdžia. Prieš kelias dienas gavome žinių iš Varšuvos skyriaus, kur vyko susirinkimas ir buvo išrinktas naujas pirmininkas. Sveikiname Donatą Žukauską ir linkime skyriui stiprėti. Aktyvūs yra Suvalkų skyriaus nariai. Jie susirenka ne tik į kultūrinius renginius. Sėkmingai

redaguoja ketvirtinį žurnalą „Suvalkietis“. Dėl susidomėjimo trūkumo, deja, atsisakyta Balstogės skyriaus veiklos.

Baigdamas noriu padėkoti už tuos ketverius metus visai valdybai, kuri talkino visuose darbuose: Algirdui Vaicekauskui, Irenai Vilimienei, Jonui Vydrai, Astai Pečiulienei, Alvydui Nevuliui ir Rimui Misiukoniui. Už paramą ir bendradarbiavimą dėkoju Seinų „Lietuvių namų“ direktorei Onutei Nevulienei ir darbuotojams, Punsko LKN direktorei Astai Pečiulienei, mokyklų vadovams Jonui Vydrai, Jolantai Jonušonytei, Dovydui Nometkai, Alicijai Valinčienei, Jolantai Malinauskaitei-Vektorienei (SLB pirmininkei), Alvydui Nevuliui. Ačiū visiems mokytojams, kurie talkino ruošiant užduotis mūsų rengiamiems konkursams: Elenai Degutienei, Janinai Macukonienei, Irenai Vilimienei, Birutei Vaičiulienei, Onutei Vaznelienei, Onutei Samulevičienei, Irenai Nevulienei, Nastutei Sidarienei, Algirdui Vaicekauskui, Vytautui Budzeikai. Dėkoju taip pat mokytojams, kurie ruošė vaikus konkursams bei Vaikų teatrų festivaliui, ansamblių vadovams ir jų nariams už dalyvavimą mūsų renginiuose. Ačiū „Aušros“ redakcijos komandai, Draugijos darbuotojams, „Aušros“ leidyklos direktoriui Sigitui Birgeliui. Dėkoju už bendradarbiavimą visų veikiančių organizacijų vadovams: LLB pirmininkei Irenai Vilimienei, LLEKD pirmininkei Aldonai Vaicekauskienei, LLJS pirmininkui Tomui Venslauskui, Šv. Kazimiero draugijos pirmininkui Algirdui Vektoriumiui. Padėkos žodžius skiriu savivaldybių vadovams – Punsko valsčiaus viršaičiui Vytautui Liškauskui, Seinų apskrities viršininko pavaduotojui Antanui Baudžiui bei visų Draugijos skyrių vadovams ir nariams už darbą lietuviško žodžio ir lietuvių kultūros labui. Ačiū už dėmesį.

Punskas, 2025-12-03

Gerb. Kunigui Andrzejui Opanowskiui,
Romos katalikų Švenčiausiosios Mergelės Marijos
Ėmimo į dangų parapijos Klebonui

Gerbiamas Klebone,

Prabėgo pusė metų nuo Jūsų potvarkio, sukėlusio tarp lietuvių parapijiečių nemažai nusivylimo ir neaiškumų. Pirmiausia dėl pakankamo komunikavimo stokos. Beje, jų neišsklaidė laikas ir tolesnė įvykių tėkmė. Daug kartėlio ir neaiškumų paliko pagrindinės mokyklos mokinukui pavesta selektyvių parašų po neva peticija prašant Elko Vyskupą Ordinarą palikti parapijai paskirtą kleboną kun. Andrzejų Opanowskį rinkimo akcija. Pasirašantieji nebuvo supažindinami su peticijos paskirtimi, turiniu nei jos autoriais. O svarbiausia, parapijiečiai nereikšė net minties atsisveikinti su neseniai Punsko parapijai paskirtu ir jiems jau pažįstamu, puikiai įvaldžiusiu lietuvių kalbą klebonu.

Punsko parapijoje buvo įsteigta Parapijos (pastoracinė) taryba, į kurią išrinkti pasauliečiai katalikai kartu su parapijos sielovados darbuotojais privalėtų prisidėti prie vykdomos pastoracinės veiklos, tapti jungtimi tarp parapijiečių – pasauliečių ir dvasininkų. Tačiau greitu metu, pagal Klebono žodinį pareiškimą, taryba buvo atšaukta. Ar Parapijos taryba šiuo metu juridškai egzistuoja? Parapijiečiai pasigenda viešai prieinamos informacijos apie Parapijos (pastoracinę) tarybą, kas gilina atotrūkį tarp pasauliečių ir parapijos vadovo. Apie tai buvo kalbama metiniame Lenkijos lietuvių bendruomenės tarybos susirinkime 2025-11-09.

Atsižvelgiant į tai, kad klebonui privalu užmegzti tikrą ir veiksmingą ryšį su jam patikėta bendruomene, parapijiečiams keista atrodo padėtis, kuomet klebonas, atvykęs vadovauti ir apaštalauti savo ganomiesiems, pareiškia, jog yra paruošęs vyskupui atsistatydinimo raštą, kurį pateiks, jeigu susidurs su jam nepriimtinais sunkumais, o vyskupas viešai skelbia, kad tenkins tokį atsistatydinimo prašymą. Tikinčiųjų akimis toks parapijos vadovo ir Ekscelencijos Elko diecezijos Ordinaro elgesys, pranašaujantis parapijoje nestabilumą, neatitinka kanonų, kur į centrinę vietą iškeliamas parapijos stabilumas. Primintina, kad klebonas yra parapijos vadovas ir tarnauja parapijai, o ne atvirkščiai. Jis privalo būti parapijos stabilumo garantas.

Parapijos (pastoracinės) tarybos veikimas matomas tikinčiųjų kaip integruojantis parapijiečius ir sielovados darbininkus. Jis yra pagrindinė grandis, gilinanti evangelizacijos procesą parapijoje. Mums yra suprantama ir vertintina tai, kad Pastoracinei tarybai vadovauja parapijos klebonas – Pastoracinės tarybos pirmininkas. Pastoracinė taryba turi patariamąjį balsą ir yra valdoma pagal vyskupijos Ordinaro nustatytas taisykles. Jos tikslas – padėti klebonui formuoti parapijos religinį gyvenimą, įtraukiant kuo daugiau tikinčiųjų į aktyvią veiklą, palaikyti parapijoje brolišką meilę ir sugyvenimą. Pastoracinė taryba jaučia parapijos gyvenimo ritmą, mato rūpesčius, problemas. Visi parapijos reikalai sprendžiami kolektyviai ir sutartinai.

To prašome, vadovaujant gerb. Klebonui Andrzejui Opanowskiui, laukiam ir tikimės Punsko parapijoje.

Tad laukiame Klebono atsakymo, ar Punsko parapijos (pastoracinė) taryba šiuo metu egzistuoja, koks yra jos statusas.

Su krikščionišku atsidavimu ir viltimi
Lenkijos lietuvių bendruomenės ir
Lenkijos lietuvių draugijos katalikų vardu
Irena Vilimienė, Asta Pečiulienė, Robertas Slovikas

Tarp pūgų (Ugninis ar Ledinis Žirgas?)

RYTIS MOTIEJŪNAS

Praeiti metai pasibaigė jau beveik pamirštu šaltuku. Po besniegių šv. Kalėdų trinkelėjo ir šaltis, ir sniegas. Senokai nebuvo tokio Naujųjų Metų sutikimo, kad būtų dviženklis minusas! Prie viso to prisidėjo ir didžiulės sniego pusnys, gerokai patrukdžiusios eismą ir Lietuvoje, ir Lenkijoje. Vairuotojai strigo kamščiuose ir keiksnojo speigą. O vaikai džiaugiasi jau beveik pamiršta tikra žiema. Galima ir paslidinėti, ir rogutėmis pavažinėti. Tik astrologai suglumę – pasibaigė Žaliosios Gyvatės metai, o šitie bus Ugninio Žirgo. Bet Žirgas dar ne Ugninis, o greičiau Baltasis ar net Ledinis...

Pasibaigę 2025-ieji Lietuvoje ir pasaulyje pasižymėjo gausybe įvykių, netelpančių į jokias orakulų prognozes. Gamtos stichijos stebino žmones net mažiau nei politiniai įvykiai. Ir tikrai – kaip ir pernai, audros talžė įvairias planetos vietas, pernykščius Kalifornijos gaisrus atliepia jų šiemetė grėsmė Australijoje, o Europoje vėl potvyniai. Klimatas kinta, tik neaišku, ar tai tik žmonių kaltė, ar tiesiog pasibaigė kažkoks globalus jo ciklas. Juk Žemės istorijoje buvo laikotarpių, kai ledynai siekė vos ne pusiaują, bet buvo epochos, kai dabartinėje Antarktidoje ošė tropiniai miškai.

Politine prasme pasibaigę metai tapo JAV metais. Ne tik dėl to, kad pasaulinę geopolitinę tvarką nusprendė pertvarkyti Donaldas Trumpas. Po šv. Velykų išėjus amžinybėn popiežiui Benediktui,

naujuoju Vatikano vadovu tapo amerikietis kardinolas, pasirinkęs Leono XIV vardą. Daugelis ekspertų spėja, kad naujasis Katalikų Bažnyčios vadovas turėtų tęsti pirmtako politiką, nes kilęs iš panašios, kaip ir velionis popiežius, aplinkos (nors amerikietis, daug metų dirbo Lotynų Amerikoje). Tačiau faktas, kad šv. Petro sostas vėl teko amerikiečiams (pirmąkart istorijoje ir JAV piliečiui po popiežiaus argentiniečio), ir tai, jog naujasis popiežius pasirinko Leono XIV (Leonas XIII prieš gerą šimtmetį pasižymėjo kaip reformatorius, sukūręs Bažnyčios socialinį mokymą) vardą, leidžia tikėtis reformų. O ir naujasis ganytojas karo Ukrainoje klausimu nėra toks „neutralus“ kaip jo pirmtakas.

Tačiau didžiausia naujiena tapo antrosios JAV prezidento D. Trumpo kadencijos pradžia. Šio politinio veikėjo nenusipėjamumas kelia galvos skausmą ir jo draugams, ir priešams. Iš pradžių jis pareiškė, kad karą Ukrainoje reikia baigti kuo greičiau, bet to dabar jau nenori Rusija, vis besitikinti, kad Ukraina neišlaikys begalinių bombardavimų ir apšaudymų. Blėstant tokioms iliuzijoms, JAV vadovas nutarė, kad Ukrainą reikėtų palaikyti ir toliau, bet už tai dabar turėtų sumokėti jos europiečiai sąjungininkai. Kaip biznio planas tai veikia, nes amerikiečiams dabar karas nekainuos. Problema su ukrainiečių bičiuliais, kurie vis dar neapsisprendžia, kaip sutvarkyti finansinę tokios paramos pusę. Drąsos europiečiams vis dar

trūksta – turėdami vien pas save kelis šimtus milijardų eurų vertės užšaldyto Rusijos turto, jie vis bijo jį liesti ir kol kas paramą Ukrainai dengs savotiška paskolos forma. Keisčiausia, kad labiausiai rusiško turto panaudojimui šįkart pasipriešino Belgija. Ta pati valstybė, kurioje yra ir daugelis centrinių ES institucijų, ir pačios NATO vadavietė.

D. Trumpas stebina pasaulį. Kai jis susitiko su Rusijos vadovu Aliaskoje, daugelis apžvalgininkų trimitavo, kad neva mes visi paroduoti V. Putinui. Tačiau ne viskas taip paprasta. Pasirodo, kad JAV vadovas, nesulaukęs Nobelio taikos premijos, nutarė pasitvarkyti „savo kieme“. Iš užmaršties ištraukta Monroe doktrina, maždaug prieš 200 metų skelbusi, kad visas Vakarų pusrutulis (abu Amerikos žemynai) yra JAV įtakos sfera. Didžiausias karas paskelbtas narkotikų srautams, niokojantiems amerikiečius, ypač jaunimą. Visi supranta, kad tai ir pretenzijos kontroliuoti Venesuelos naftos atsargas (jos didžiausios pasaulyje). Prezidento kritikai žada respublikonams sutriuškinti šiemet vyksiančiuose vidurio kadencijos rinkimuose (keliuose miestuose jie jau pralaimėjo). Bet ar taip viskas vienareikšmiška? Juk D. Trumpas rinkėjams žadėjo kovoti ir su narkotikų srautais, ir su nelegalia emigracija. Nelegalų srautai užkardyti, kariškiai skandina laivus, įtariamus narkotikų pervežimu. Net įžūlusis Venesuelos vadovas,

Kupjansko ir Pokrovs-ko griuvėsių. Ukrainai ši žiema ypač sunki dėl šalčių bei dėl beveik sunaikintos civilinės ir energetinės infrastruktūros. Bet ji laikosi, o Rusijos vadovas ciniškai tebe-reikalauja savos „taikos“, reiškiančios faktinę Ukrainos kapituliaciją. Net D. Trumpas pareiškė jau

beveik susitaręs su V. Zelenskiu dėl taikos sąlygų (jos ukrainiečiams nepalankios, bet tai ne kapituliacija), bet rusai toliau griaua Ukrainą.

Kas atsilauks ilgiau, neaišku, nors analitikai ir kalba apie sunkumus Rusijos ekonomikai ir jai skirtas papildomas sankcijos. Ir amerikiečiai jūrose gauda ne tik venesueliečių, bet ir rusų šešėlinio laivyno tanklaivius.

Tuo pat metu Europa palengva bunda iš pacifistinio miego. Po rinkimų pasikeitus valdžiai Vokietijoje, atsirado viltis, kad naujasis jos kancleris F. Merzas pagaliau rimtai susirūpins Europos gynybos reikalais. NATO valstybės ima didinti lėšas gynybai, tikėtina, kad bus realiai sustiprintas jos rytinis flangas.

Nors Rusija nenustoja provokuoti savo vakarinių kaimynų, o rinkimus kartais kokioje nors Europos valstybėje (dabar Čekijoje) laimi koks nors prorusiškas kandidatas, visas rytinis NATO paribys pradeda stiprinti savo karines galias. Ir ne tik

Lenkija, bet ir Šiaurės Europos, Baltijos valstybės, taip pat britai.

XXX

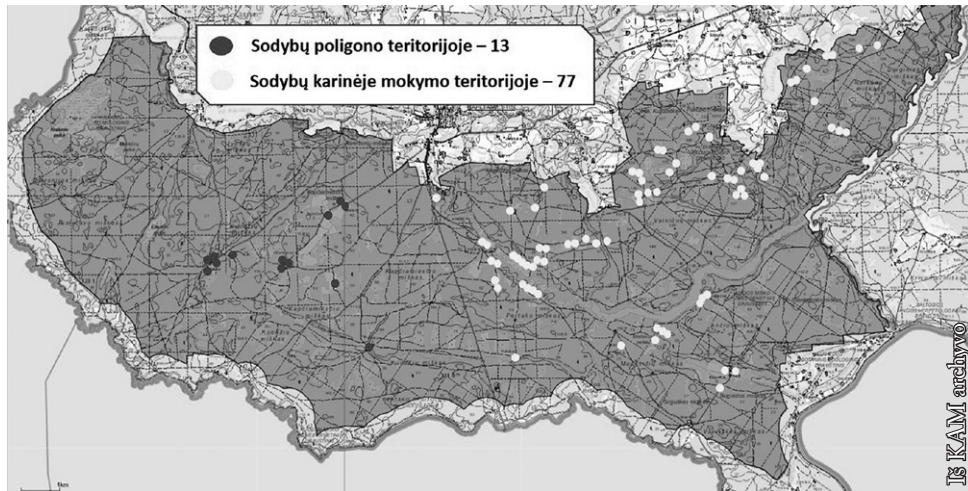
Lietuva 2025 m. murkdėsi politinių rietenų košėje. Vasarą spaudimo neatlaikė ir atsistatydino G. Paluckas, išbuvęs ministru pirmininku kiek daugiau nei pusmetį. Politiką paskandino nesibaigiantys fakteliai apie jo tikrus ar netikrus biznio reikalus. Ta pačia proga pasikeitė ir valdančioji Seimo dauguma. Protestuodamas prieš R. Žemaitaitį, į opoziciją pasitraukė S. Skvernelis su visa savo partija, o Seimo pirmininku tapo socialdemokratas Juozas Olekas.

Pasilikę prie savęs „nemunašriečius“, socialdemokratai į kompaniją pasikvietė „žaliuosius valstiečius“ su prie jų prisijungusiais keliais Lietuvos lenkų rinkimų akcijos deputatais, o teisingumo ministrės postą gavo Rita Tamašunienė. Po ilgų dvejonių valdantieji surado ir naują lyderę. Premjere tapo Inga Ruginienė, buvusi profsąjungų veikėja, į Socialdemokratų partiją įstojusi tik prieš 2024 m. rinkimus.

Ir prasidėjo politinis cirkas. Nors naujajai Vyriausybės vadovei netrūksta entuziazmo, jos išvaizda, iškalba ir elgesys buvo išnarsyti po kaulėlių. Kažkam netiko jos tartis, kažkam drąsa, kažkam dar kažkas. Kita šurmulio banga kilo dėl R. Žemaitaičio noro skirti į kultūros ministro postą jo partijos žmogų. Susikūrusi triukšminga kultūrininkų asamblėja protestavo taip, kad ministras savo poste išsėdėjo tik savaitę. Ne daugiau pasisekė ir tos partijos pasiūlytam viceministrai A. Brokui, kuris, nors ir pažįstamas muzikantų bendruomenei, buvo apkaltintas ryšiais su rusais sektantais. Pagaliau asamblėjos atstovai pareiškė, kad jiems netiks bet koks R. Žemaitaičio pasiūlytas kandidatas, ir socialdemokratams teko grąžinti į ministrės

žadėjęs kariauti su amerikiečiais iki mirties, sulaukęs per pusvalandžio trukmės specialiąją operaciją ir bus teisiamas Niujorke ne kaip suverenos valstybės vadovas, o kaip nar-kotikų kartelio atstovas. Žinoma, tai sukėlė D. Trumpo nekentėjų nuostabą ir įsiūtį (net Vilniuje būrelis naivių Maduro rėmėjų protestavo prieš JAV ambasadą) bei isterišką Rusijos gerbėjų klyksmą, visgi savo pažadus jis tesi? Kartu skelbiamos amerikiečių pretenzijos į Grenlandijos gamtos turtus. Bet negi kariausi dėl jos su Danija, kuri pati yra NATO narė? Teks ieškoti kompromisų, juolab kad amerikiečių karinės bazės šioje saloje yra nuo Šaltojo karo laikų.

Karo Ukrainoje pabaigos nematyti. Sausio pradžioje jo trukmė jau viršijo Vokietijos ir SSRS 1941–1945 m. karo trukmę. V. Putino rėmėjai, vadinamieji interneto „ze-tnikai“ dūsauja, kad jų seneliai tokiu pačiu metu jau šturmo Berlyną, o dabar rusai tebesistumdo prie

Kapčiamiesčio poligonas

postą savo partietę Vaidą Aleknavičienę.

Triukšmo bangos nesibaigė. Pabandžius pakeisti Lietuvos radijo ir televizijos vadovybės pakeitimo įstatymą, emocijų buvo dar daugiau. Seimo priegose būriavosi protestuotojų (daugiausia jaunimo) minios, degė laužai. Pasirodo, kad televizijos vadovės pakeitimas suligintas su grėsme laisvam žodžiui. Ar tai tiesa?

Nesigilinant į ginčo detales, reiktų priminti, kad LRT vadovybės veiksmus vertina visuomeninė LRT taryba, sudaryta iš politikų, Prezidento ir visuomeninių organizacijų deleguotų narių. Ir tik Taryba gali pareikalauti darbų ataskaitos iš LRT generalinės direktorės, ne atvirksčiai. Nejau tikima, kad pakeitus įstatymą, kitą dieną per LRT ruporus ims liettis tik R. Žemaitaičio nuomonė?

Kam reikia tokio sąmyšio? Juk, kaip sakė viena politikė, jei nepatinka valdžia, po 4 metų galėsite išsirinkti sau tinkančią. Kaltinti Lietuvos valdžią kažkoku antipatriotizmu, kai gynybai skirta daugiau kaip 5 % BVP (pirmąkart!), o LSDP iš esmės tęsia savo pirmtakų vykdytą užsienio politiką, yra nerimta. O postringavimai, kad mūsų „nesusipratę“ piliečiai išrinko valdžion išdavikus, neatlaiko jokios kritikos.

XXX

Kartais atrodo, kad Lietuvos valdžia nenori arba nemoka bendrauti su savo rinkėjais. Naujusias to pavyzdys – ginčas dėl karinio poligono Kapčiamiesčio apylinkėse statybos. Suprantama, kad visus, nesutinkančius su poligono statyba, lengviausia išvadinti prorusiškais „vatnikais“, tačiau ponai iš Vilniaus nesupranta, kad daugeliui iškeliama sodybų savininkų tai ne tik agroturizmas, bet ir gimtosios vietos. Sentimentai suprantami, o arogantiški sostinės valdininkai bendrauja ne visada pagarbiai... Kita vertus, juk naujas poligonas, jei jo tikrai reikia, šioje vietoje tinkamiausias. Pasižiūrėkite žemėlapyje, ką jis dengtų karinio konflikto atveju. Gamtininkai sako, kad šaudymai sunaikins retų kurtinių perimvietes, bet pati Kapčiamiesčio seniūnija su 832 gyventojais (tankumas 3, 4 žmonės 1 kv. km) tikrai tinkamiausia vieta kariniam objektui. Net už upelio esančiame Gibų valsčiuje, tuščiausiame Seinų apskrityje, gyventojų tankumas yra apie 10 žmonių 1 kv. km. Kas trukdė valdžios vyrams prieš skelbiant savo planus ramiai pasikalbėti su vietos dzūkais, pažadėti jiems bent garbingą materialinės žalos atlyginimą?

Juodeliškė – tai vienas mažesnių kaimų, esantis tarp Bubelių, Rimkežerių, Radžiūčių, netoli Burbiškių. Tarpukariu priklausė Krasnovo valsčiui. Kaip ir aplinkiniuose kaimuose, čia gyveno vien lietuviškos šeimos, kurios norėjo savo vaikus mokyti gimtąja kalba ir kaime organizuoti lietuvių kultūrinę veiklą. Tuojau po Seinų krašto aneksijos, kaip ir kiti kaimai, stengėsi įkurti privačią lietuvišką mokyklą: „**1921 birželio 16** Seinų apskrities Juodeliškių, Bubelių, Klevų, Rašacių, Vilkapėdžių, Lumbių, Naujasodės, Ramoniškių, Žagarių ir Radžiūčių kaimų gyventojai per savo įgaliotinį kreipėsi į Suvalkų mokyklų direkciją, prašydami leisti jiems įkurti lietuvių mokyklas savo lėšomis, bet direkcija jokio atsakymo nedavė. Nuo pat 1920 m. Seinų ir Punsco srityse lenkai neleido jokių lietuviškų mokyklų“ („Vilniaus golgota“, p. 121).

Juodeliškėje, kaip ir kituose aplinkiniuose kaimuose, nebuvo galimybės įkurti lietuvišką privačią mokyklą, o valdiškoje, esančioje Krasnave, kurią privalėjo lankyti Juodeliškės vaikai, nebuvo mokoma jų gimtosios kalbos.

Juodeliškė su kitais 26 Seinų apskrities kaimų atstovais pasirašė protestą „prieš Varšuvos lenkų seimo „mažumų“ teisių įstatymus, kurie neduoda jokių teisių Seinų – Suvalkų srities lietuviams“. Protestas buvo paskelbtas 1925 m. rugpjūčio 25 d. „Vilniaus kelio“ 35 nr. (pagal „Vilniaus golgotą“, p. 284).

Kai nuo 1926 m. pradėjo mūsų krašte kurtis Šv. Kazimiero draugijos skyriai, Juodeliškė taip pat bandė įsijungti į lietuvių kultūrinę veiklą su savarankišku šios organizacijos skyriumi. Deja, kaimas negavo leidimo net steigiamojo susirinkimo organizavimui: „**1932 sausio 11 d.** Šv. Kazimiero draugijos valdyba gavo Juodeliškės sodžiaus 56 asmenų prašymą įsteigti

Juodeliškė tarpukariu

JANINA MACUKONIENĖ

tos Draugijos Juodeliškės skyrių. Apie tai, nustatyta tvarka buvo pranešta Suvalkų apskrities viršininko įstaigai. Sausio 29 d. minėta įstaiga pranešė, kad trūksta žinių, reikalingų skyriaus registravimui, todėl steigiamasis susirinkimas neleidžiamas. Skyrius neįsisteigė. Skyriai buvo registruojami, pateikus žinias apie įvykusį steigiamąjį susirinkimą ir išrinktą valdybą“ („Vilniaus golgota“, p. 1138).

Tai nereiškia, kad Juodeliškės jaunimas tarpukariu neįsijungė į lietuvių kultūrinę veiklą. Teko skaityti G. Pakutkienės užrašytus tuo laiku gyvenusios moters Veronikos Kmieliauskaitės-Valukonienės prisiminimus, kaip šio kaimo jaunimas rinkdavosi kartu padainuoti, organizuodavo vakarėlius: „Pas mus Juodeliškėn suveidzinėj jaunimas, biedni buvom, alia laimyngi, mylėjom dainuoc, aš, brolis, kitas brolis,

sasutė turėjom gražus balsus, tai dainavom vis, kap cik šaštadienis, ateina daugiau jaunimo, apsidzyrbam darbus ar ir po kokios talkos, tai kap gerai pasilsėsi, jei ne dainoj.“

Neturint draugijos skyriaus statuso, nebuvo galima organizuoti viešų vakarų su vaidinimais, tačiau manoma, kad veiklesni jaunimo atstovai įsijungdavo į aplinkiniuose kaimuose esančių Šv. Kazimiero draugijos skyrių veiklą. Nors Juodeliškės skyriaus egzistavimo pėdsakų nėra, pateikta informacija, kad 1937 m. jis uždaromas: „**1937 kovo 12 d.** Suvalkų apskrityje, be anksčiau atskirais apskrities viršininko sprendimais sustabdytų ir uždarytų 13-os skyrių, nuo šiol panaikinami likusieji 19 Šv. Kazimiero dr. skyrių šiose vietose: **Didžiuliuose, Dusnyčioje, Juodeliškėje, Klevuose, Lumbiuose, Navinykuose, Peleliuose, Pristavonyse, Radžiūčiuose, Raistiniuose,**

Rašėčiuose, Sankūruose, Seinuose, Skarkiškiuose, Trakiškėje, Vidugiriuose, Vidugirių Būdoje, Vilkapėdžiuose, Žvikeliuose“ („Vilniaus golgota“, p. 2401–2402). Informacijoje apie skyrių uždarymą neveikusieji pateikti kartu su veikusiais dėl to, kad rašant įsaką dėl skyrių uždarymo, matyt, pasitelkta prašymus dėl jų steigimo. Tuo pačiu uždaromas buvo ir Dusnyčios skyrius, kuriam steigti neduota leidimo.

Juodeliškės kaimas nukentėjo tarpukariu nuo lenkų administracinės valdžios ir ūkiniu, ir socialiniu aspektu. Vargingai gyvenantys ūkininkai buvo žiauriai baudžiami už nesumokėtus mokesčius: „**1933 balandžio 28 d.** Tą dieną buvo paskelbtas šio valsčiaus žmonių sekvestruoto turto pardavimas iš varžytinių dėl mokesčių įsiskolinimų. Iš Juodeliškės sodžiaus buvo paimtos paskutinės šių ūkininkų karvės: L. Mocikonio [galbūt Misiukonio], O. Kmieliauskienės, V. Sikorsko, J. Kunigiškio ir O. Kunigiškienės. Nors į varžytines buvo atvykę nemažai žmonių, tačiau niekas karvių nepirko. Bent laikinai suvargusių žmonių maitintojos karvės grąžintos jų savininkams“ („Vilniaus golgota“, p. 1375).

Apie Juodeliškę ne tik tarpukariu kažkodėl informacijos mažoka tiek „Vilniaus golgotoje“, tiek kituose leidiniuose apie mūsų krašto gyvenvietes. Galbūt kas nors papildys šio kaimo istoriją atmintyje, dokumentuose ar kituose šaltiniuose išsaugotais duomenimis.

Iš J. Vainos knygos „Nuo Punsko iki Seinų“

Juodeliškė

Kaip priversti piešinį „išlipti“ iš popieriaus lapo?

AGNĖ KARČIAUSKAITĖ-JANKAUSKIENĖ

Kiekvienam žmogui gyvenime kyla visokias minčių ir idėjų. Vieni jas įgyvendina, kiti pamiršta. Vienos mintys kristalizuojasi, kitos nepasiteisina. O kartais iš atskirų minčių, kilusių skirtingu metu, susidėlioja idėja, kurią įgyvendini. Taip nutiko ir su Kalėdinių piešinių konkursu. O nuo ko viskas prasidėjo?

**SMEGENŲ ŠTURMAS AR MINČIŲ
RAIZGALYNĖ**

Mintis Nr. 1. Vaikai mėgsta piešti, pasakoti apie savo piešinius, juos rodyti. Kuo vaikas mažesnis, tuo

piešinių būna daugiau. Dažniausiai tie darbeliai nugula į stalčius arba iškeliauja perdirbimui. Aš pati, segdama įdomesnius piešinius į albumus ar mesdama vieną kitą savo vaiko darbėlį į židinį (mintyse visada atspirašau ir vaiko, ir piešinio), vis galvodavau, kaip prailginti jų gyvenimą. Juk tikrai vaikų piešinių kelionės gali būti ir ilgesnės, ir įdomesnės. Namuose tai padaryti nesunku, tačiau kodėl tik namuose?..

Mintis Nr. 2. Sąlyginai nedidelė bendruomenė gali suteikti daugiau galimybių. Pavyzdžiui, šokti, dainuoti, vaidinti kultūros namų scenoje, keliauti į pasirodymus kituose

kuriame būtų renkamas ne gražiausias, geriausias piešinys pagal klasikinius kriterijus. Konkursą, kurio tikslas būtų platesnis, pratęsiantis piešinio gyvenimą, padedantis jam „išlipti“ iš lapo ir suteikiantis vaikams kitokios patirties.

Maždaug tokios mintys kurį laiką sukosi galvoje. Sukosi tol, kol susidėliojo konkretus planas. Beliko juo pasidalinti su kitais ir įtikinti, kad verta tai daryti.

**PIRMASIS KALĖDINIŲ PIEŠINIŲ
KONKURSAS**

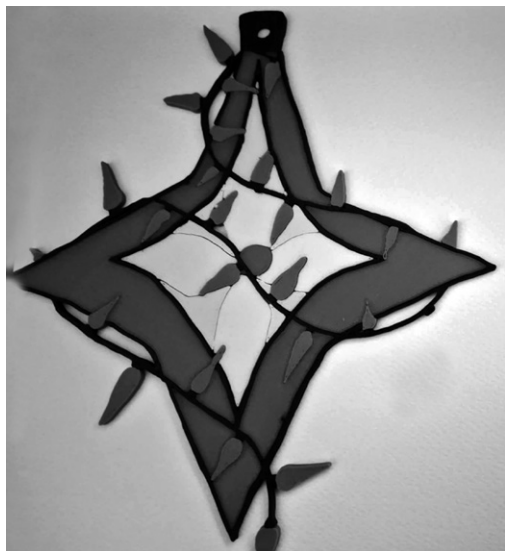
Eidama pasidalinti Kalėdinių piešinių konkurso idėja, buvau pasiruošusi argumentus „už“, kontrargumentus abejonėms, kelis įgyvendinimo planus, nes taip paprastai daroma einant gintis idėjos didžiulėse korporacijose, kuriose esu dirbusi. Tačiau viso to neprireikė. Iš savivaldybės išgirdau tik – ko ir kada reikia iš mūsų. Taip gimė pirmasis Lenkijos lietuvių draugijos vaikų žurnalo „Aušrelė“ ir Punsko savivaldybės organizuojamas Kalėdinių piešinių konkursas. Vaikus iš lietuviškų darželių, mokyklų mūsų krašte bei licėjaus jaunimą kvietėme piešti kalėdinį atviruką. Tuo pačiu pasiūlėme šioje bendruomenėje veikiančioms organizacijoms pasinaudoti proga ir iš piešinių išsirinkti tą, iš kurio vėliau galės pasidaryti elektroninį šventinį sveikinimą savo partneriams, draugams.

Mintis Nr. 3. Tiesa ta, kad pats žodis „konkursas“ dalį vaikų gąsdina, nes nemažai jų mano, jog pačių piešiniai nebus tarp laimėjusiųjų. Kiti yra bandę dalyvauti konkursuose, tačiau nieko nelaimėjo. Todėl norėjosi surengti vaikų piešinių konkursą,

Rinktis tikrai buvo iš ko. Daugiau kaip 150 įvairaus amžiaus dalyvių

Olivija Dzemonaitė piešinių parodoje

Keli 3D spausdinti papuošalai

piešinių ir darbelių. Visos prie iniciatyvos prisijungusios organizacijos pačios pasirinko piešinius pagal savo poreikius ir skonį. Tiesa, elektroninis sveikinimas turi savo specifiką, t. y. ne visų gražių piešinių ar aplikacijų taip pat gerai atrodė ir skaitmeninis variantas. Ir atvirkščiai: kai kurie didelio išpūdzio nedarę piešiniai kompiuterio ekrane atrodė puikiai. Kitas svarbus dalykas bendruomenėje, kurioje visi vieni kitus pažįsta, buvo skaidrumo užtikrinimas, todėl rinkdamiesi piešinius visi matė tik jų skaitmenines kopijas be vardų, pavardžių ar autorių amžiaus.

Vaikams buvo labai smalsu laukti konkurso rezultatų ir jie vis klausinėjo, kas laimėjo I vietą, kieno piešinys geriausias. Todėl reikėjo vėl pasakoti, kad renkamas ne pats geriausias, o tas, kuris kažkam subjektyviai labiausiai patiko ir tiko elektroniniam sveikinimui. Rezultatai tokiu atveju gali būti ir netikėti. Tokie patys netikėti, kaip ir pats gyvenimas.

ANTRASIS KALĖDINIŲ PIEŠINIŲ KONKURSAS

2025 metais nusprendėme pakartoti šį konkursą. Iš daugiau nei 150 gautų darbelių piešinius šventiniams sveikinimams pasirinko Punsco savivaldybė, Punsco lietuvių kultūros namai, „Aušros“ leidykla, Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga. Tačiau šiais metais sugalvojome ir dar vieną naujovę, todėl kvietėme piešti kalėdinį žaisliuką. Atrinkome 12 piešinių ir padarėme jų 3D kopijas, taip priversdami piešinius „išlipti“ iš lapo.

Papuošalai kabo ant eglutės

Šiuo atveju buvo atrenkama pagal techninę specifikaciją (kuo mažiau smulkių detalių, grynesnės spalvos, forma, skirtingų spalvų jungimo linijos ir kt.), nes toli gražu ne visus piešinius bent jau mūsų turima technika galėjo paversti žaisliukais. Iš piešinių reikėjo daryti skaitmeninius make-tus, tada juos spausdinti. Ačiū Tomui Berneckui, kuris padėjo įgyvendinti šį eksperimentą! Visi 3D spausdintuvu išspausdinti žaisliukai Punsco eglutės įžiebimo šventės metu buvo pakabinti ant miestelio eglės. O kabino juos ne kas kitas, tik patys piešinių autoriai, nuo paties mažiausio penkiamečio iki licėjaus moksleivio.

Konkursas vyko dar tik du kartus, tačiau džiugina ir jo dalyvių kūrybiškumas, ir mokytojų, kurie skatina dalyvauti, įsitraukimas. Šiais metais sulaukėme įvairių aplikacijų, skirtingomis priemonėmis pieštų darbelių, įvairių formų papuošalų ir net puošnių molinukų. Licėjaus moksleiviai į užduotį paruošti kalėdinį žaisliuką pažiūrėjo dar mažiau ir nutapė

Parodos atidarymas

tikrus eglutės žaisliukus M. K. Čiurlionio stiliumi.

PIEŠINYS KAIP PRIEMONĖ DAUG DIDESNIEMS TIKSLAMS

Kalėdinių piešinių konkursas – jokia naujiena. Vaikų piešinių panaudojimas kuriant šventinius sveikinimus irgi nieko naujo. Rankų darbo žaisliukai ant eglutės taip pat ne stebuklas. Tačiau viską sujungus gaunama graži ir prasminga visuma. Tai ir smagus užsiėmimas vaikams, kurį vainikuoja visų gautų piešinių parodos atidarymas. Ir bandymas suteikti jiems kiek kitokią patirtį, parodant, kuo dar gali virsti net mažiausio vaiko piešinys. Tuo pačiu ir paskata piešti, dalyvauti tokiuose konkursuose, nes niekada nežinai, koks ir kieno piešinys bus atrinktas. Vaikams, net ir patiems mažiausiems, tai galimybė ne tik būti bendruomenės dalimi, tačiau ir patiems prisidėti, kad

ir puošiant miestelio kalėdinę eglę. Suaugusiems – pasididžiavimas savais vaikais (nes visi bendruomenės vaikai yra savi), siunčiant sveikinimo atviruką įvairiausioms įstaigoms ir organizacijoms savo bei kitose šalyse. Gal tai nedideli dalykai, tačiau kiekvienas turime prisiminimų iš vaikystės, kurie praėjus daugeliui metų paskatina mus patiems įvairiausiems dalykams.

Tegul šis pasidalijimas mintimis būna palinkėjimas kurti, palaikyti kuriančius, nepamesti savo idėjų ir bandyti jas įgyvendinti!

2025 m. kalėdinių piešinių, virtusių elektroniniais sveikinimo atvirukais, autoriai:

- Zofija Sidarytė, Seinų lietuvių „Žiburio“ darželis (piešinį pasirinko Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga)
- Iga Žukauskaitė, Punsco savivaldybės vaikų darželis (piešinį pasirinko „Aušros“ leidykla)

- Liepa Vilkelytė, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla (piešinį pasirinko Punsco lietuvių kultūros namai)
- Olivija Dze-mionaitė, Vidugirių pagrindinė mokykla (piešinį pasirinko Punsco savivaldybė)

2025 m. kalėdinių žaisliukų piešinių, virtusių 3D eglutės papuošalais, autoriai:

- Gabrielius Macukonis, Punsco savivaldybės vaikų darželis
- Nikodemus Lajus, Seinų lietuvių „Žiburio“ darželis
- Aida Misiukonytė, Punsco Dariaus

ir Girėno pagrindinė mokykla

- Julija Raszkievycz, Suvalkų lietuvių mokykla
- Ina Jonuškaitė, Vidugirių pagrindinė mokykla
- Viktorija Nevulytė, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla
- Paulina Maršalaitė, Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla
- Inga Ivoškaitė, Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla
- Sara Agurkytė, Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla
- Sandra Petruškevičiūtė, Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla
- Patrikas Nevulis, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla
- Edgaras Tumelis, Vidugirių pagrindinė mokykla
- Jonas Jankauskas, Punsco Kovo 11-osios licėjus
- Hania Brzezińska, Punsco Kovo 11-osios licėjus

Kalėdinė šventė Suvalkų lietuvių vaikų darželyje

IRENA ZDANAVIČIENĖ

Praėjusių metų gruodžio 19 dieną Suvalkų lietuvių vaikų darželyje vyko jaukus ir širdį šildantis kalėdinis susitikimas, subūręs vaikus ir jų tėvelius. Šventė tapo gražiu artėjančių Kalėdų laukimo akcentu, kupinu vaikų juoko, muzikos ir nuoširdžių emocijų.

Mažieji darželio ugdytiniai drąsiai ir su džiaugsmu atliko kalėdines dainas, deklamavo eilėraščius bei parodė trumpą vaidinimą „Paslaptinę dovaną nykštukų dirbtuvėse“. Ši kalėdinė istorija priminė visiems susirinkusiems apie gerumą ir draugystę. Vaikų pasirodymai džiugino žiūrovus, o jų nuoširdumas ir pastangos sukūrė ypatingą šventišką nuotaiką. Kiekvieną pasirodymą lydėjo gausūs plojimai.

Labiausiai mažyliai džiaugėsi Kalėdų Senelio apsilankymu. Jis ne tik pasveikino vaikus su artėjančiomis šventėmis, bet ir atnešė ilgai lauktas dovanas. Vaikučių akys spindėjo džiaugsmu, o salėje tvyrojo šilta, jauki atmosfera, primenanti apie tikrą Kalėdų prasmę – bendrystę ir gerumą.

Kalėdinis susitikimas Suvalkų lietuvių vaikų darželyje dar kartą parodė, kokia svarbi yra bendruomenė, tradicijų puoselėjimas ir šilti tarpusavio santykiai. Šventė paliko gražius prisiminimus, kurie dar ilgai lydės vaikus ir suaugusiuosius – visi prisimins Kalėdų stebuklą ir buvimo kartu džiaugsmą.

Labdaros akcija

VIDA UZDILIENĖ

Sausio 9 dieną Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos moksleiviai (savivaldos nariai) nuvyko į Marijampolės vaikų globos namus – meilės, rūpesčio ir iššūkių persmelktą vietą, kurioje likimo nuskriausti vaikai randa užuovėją, šeimą ir galimybę kurti geresnę ateitį. Čia atvykę susitikome su šių namų direktore Odeta Šteiniene ir vaikučiais. Pasak direktorės, Vaiko tėviškės namų įkūrėjas monsinjoras Vytautas Kazlauskas, grįžęs iš Italijos, norėjo beglobiams vaikams duoti tai, kas žmogui yra brangiausia ir ko jie, dar būdami vaikai, yra netekę – ne tik motinišką šilumą, šeimą ir namus, bet ir tėviškę, kurią jie galėtų pamilti, turėtų į kur sugrįžti.

Globos namų vizija buvo sukurti šeimynų modelį, kur vaikai gyventų jaukiuose nameliuose po 8–9, jaustųsi reikalingi, mylimi ir saugūs. Šeimynas prižiūrėtų vadinamosios „mamytės“ ir „tetos“.

Labdaros akciją pradėjome vykdyti jau praėjusiais 2025 metais. Punsco

Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos savivalda surengė rinkliavą Marijampolės vaikų globos namams ir Seinų šunelių prieglaudai. Kepėme karštus sumuštinus ir saldžius skanėstus. Nuoširdžiai dėkoju moksleiviams, kurie darbavosi, negailėdami jėgų. Dirbo nuo pat ryto iki vėlyvo vakaro.

Kiek paraginau socialiniuose tinkluose ir mūsų visuomenę. Prie rinkliavos prisidėjo ne tik savivalda, bet ir VII b klasės tėveliai bei kiti. Justyna Butanowicz paaugojo visą dėžę batų ir drabužių vaikams, o Lida Savickienė papuošalų. Nuoširdžiausius padėkos žodžius skiriame Gražinai Cirušienei, kuri vaikams padovanojo dėžę šokoladų ir saldainių, bei Reginai Pykienei už jos skanumynus.

Gerumas ir jautrumas jų širdyse. Mūsų taip pat. Esame jautrūs kitiems ne tik nelaimei ištikus. Gėris visada grįžta. Tai ir dalinkime tą gėrį kitiems – ne tik reikalaujantiems paramos, bet ir kiekvienam, kurį sutiksime savo kelyje.

Dalijimasis gėriu – tai tylus stebuklas. Kai dovanojame širdimi, gėris ne sumažėja, o sugrįžta daugybę kartų.

Praėjusių metų gruodžio 21-ąją į Punsco lietuvių kultūros namus (LKN) susirinko tie, kurie norėjo pasidalinti gėriu, kurie eilinį kartą suteikė paramą kovojančiai Ukrainai. Jau ketvirtus metus surengus akciją „Pasidalink!“ buvo renkamos aukos šiai šaliai. Tyliai širdyje galvoji: duok Dieve, kad tai būtų paskutiniai metai... Taip norėtusi, kad karas Ukrainoje užsibaigtų, kad valdantieji priimtų teisingą sprendimą dėl jo baigties, kad žmonės daugiau neišgyventų karo baisių, netekčių, smurto, nevilties, kad nieks jų neniekintų ir nepavogtų iš jų laisvės ir Tėvynės.

Labdaros akcijoje kalėdinę nuotaiką kūrė Punsco lietuvių kultūros namų mišrus choras „Dzūkija“ (vad. Vidas Simanauskas), kapela „Klumpė“ (vad. Artūras Pečkaitis ir Arūnas Leksėys) bei svečiai iš Kretingalės kultūros centro – Girkalių skyriaus vokalinis ansamblis „Draugai“, kuriam vadovauja Vytautas Babaliauskas, buvęs kapelos „Klumpė“ vadovas. Klausėmės Kalėdų giesmių, kalėdinės muzikos, nuotaikingų svečių populiarių dainų bei skambių kapelos dainų ir muzikinių kūrinių.

Tą popietę šilčiausi padėkos žodžiai buvo skirti tiems Punsco LKN geradariams, kurie įvairiais būdais, įvairiomis akimirkomis teikė paramą, pagalbą, patarimus – dalijosi savo išmintimi, gėriu, talentais, savo darbais su mumis.

Tokių žmonių buvo daug. Tai visų pirma visi Punsco LKN saviveiklininkai – apie 340 asmenų. Dėkojame už jų gyvybiškumą, energiją, išmonę, nenuilstamą norą puoselėti lietuvių liaudies meną, tradicijas ir kultūrą. Ačiū tariame ir visiems,

Iš Punsco mokyklos archyvo

IX labdaros akcija „Pasidalink!“

ASTA PEČIULIENĖ

kuriems mūsų darbai labai rūpėjo, kurių didžiulę paramą jutome. Tai Punsko savivaldybė ir visi jos darbuotojai. Nuoširdžiai dėkojame visam Punsko LKN darbuotojų kolektyvui, ypač aptarnaujančiam personalui, kurio kasdienė pagalba ir geranoriškumas suteikia sparnų vis naujiems darbams, naujiems polėkiams.

Ačiū tariame taip pat visiems meno kolektyvų vadovams už jų nuoseklų ir atsakingą darbą ugdant jaunąją kartą ir įkvepiant vyresniuosius naujiems iššūkiams, padrąsinant neišbandytiems žygdarbiams. Jaučiame pareigą padėkoti ir Idai Bobinaitei – Lietuvos dailės akademijos studentei, kuri pernai sukūrė daugiausia meniškų plakatų, afišų, kviečiančių į mūsų renginius, Uršulei Aleksaitei už pagalbą rengiant „Jotvos“ koncertus (afišos,

multimedija) bei VU informatikos studentui Matui Nevuliui už atnaujintą Punsko LKN interneto puslapį.

Nebe pirmą kartą dėkojame ir Gražinai bei Vytautui Berneckams – „Jotvos“ šokėjams, kurie vyresniųjų grupei padovanojo marškinėlius prieš važiuojant į festivalį į Vengriją. Ačiū dar vienai jotviete – Zitai Berneckienei už darbščias rankas, sumanumą, už visus parūpintus „priedus“ „Jotvos“ sambūriui.

Už mūsų kultūrinės veiklos remimą dėkojame Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai (programa „Globali Lietuva“). Jų finansinė parama leido įgyvendinti visus mūsų renginius, žymiai palaikė meno ansamblių veiklą.

Ačiū ir visiems mūsų bendrų

projektų partneriams. Už ilgą bendrystę ir bičiulystę, puikias lietuvių liaudies meno, tapybos ir kitas parodas dėkojame Lietuvos tautodailininkų sąjungai. Ačiū pasiskirtiems autoriams, kūrėjams, kurie pareiškė norą, kad jų darbai būtų eksponuojami Punsko LKN erdvėse. Tokių parodų pernai surengėme vienuolika.

Na, ir, žinoma, labai dėkui visiems brangiems žiūrovams, kurių per metus mūsų renginiuose suskaičiavome apie 4 tūkst. O tie, kurie dalyvavo labdaros akcijoje „Pasidalink!“, paaukojo Ukrainai 2.310 zlotų ir 30 eurų. Iškeitus zlotus į eurus išėjo 580 eurų. 2025 m. gruodžio 31 d. pinigus pervedėme į VŠĮ „Mėlyna ir geltona“ sąskaitą.

Nuoširdžiai ačiū visos Punsko LKN bendruomenės vardu. Linkime visiems, kad atėję Naujieji metai atneštų į Jūsų namus ramybę, į širdis – šilumą, o į kasdienybę – daugiau atjautos ir šviesos. Tegul gėris, kuriuo dalijatės, sugrįžta su kaupu!

Linkime jaukių, prasmingų ir šviesių Naujųjų metų.

„Dzūkija“ dainuoja IX labdaros akcijos koncerte

Žvikelių kaimo šeimininkų būrelis

RASA ŽUKAUSKIENĖ

Vienas iš mūsų krašto kuklių šeimininkų būrelių įsikūręs Žvikelių kaime. Štai ką apie jį papasakojo dalyvės: „Mūsų būrelyje 13 Žvikelių kaimo gyventojų. Visi aktyviai dalyvauja jo veikloje. Būrelis vis dar jaunas, nes įkūrėme jį tik 2023 metais. Norėjome atitraukti nuo kasdienių kaimo darbų, užsiimti šiek tiek kitokiais reikalais bei turėti progų dažniau susitikti ir pabendrauti. Būrelį palaiko du vyrai – du Jonai. Aišku, kai reikia, visada dalyvauja mūsų vaikai.“

Žvikelių būrelio ženklas susijęs su Lietuvos vėliavos spalvomis, nes mūsų šeimos lietuviškos, tad mums labai svarbi yra Lietuva, jos papročiai. Tokį ženklą pačios sugalvojome bei suprojektavome.

Kadangi daugelio namuose yra močiucių ir net prosenelių, jos perdavė mums savo receptus, patirtį, idėjas. Tuos užmirštus patiekalus, tokius kaip prėskučiai, manome, kiekvienas iš mūsų žino ir dažnai gamina. Tačiau svarbu, kad jie išliktų kitoms kartoms. Kad jos galėtų prisiminti jų skonį

Iš Žvikelių būrelio archyvo

Cepelinų gaminimas kaimo laukų šventinimo šventei

Iš Žvikelių būrelio archyvo

Žvikelių kaimo Žolinių vainikas 2025 m.

kaip vaikystės, jaunystės skonį. Yra ir daugiau panašių receptų.

Dar neturime drąsos dalyvauti konkursuose ar parengti mūsų kaimo stendą. Bet manome, kad toji drąsa atsiras.

Pirmas Žvikelių kaimo šeimininkų būrelis buvo įkurtas 1975 m. Jam priklausė Elena Kliučinykienė.

Tuomet, dar būdama panelė, ji mokėsi šeimininkauti, o dabar jau kaip močiutė moko mus.

Kiekvienais metais piname tradicinį Žolinių vainiką, taip pat susitinkame rišti verbas. Kuriame kalėdinius vainikus. Tai gera proga pabūti kartu, pabendrauti, prisiminti senus laikus, pajuokauti, padainuoti, pagiedoti.“

Žvikelių kaimo šeimininkės siūlo pasigaminti kibinų.

KIBINAI SU ĖRIENA / AVIENA

Tešla:

125 ml šilto vandens
25 g šviežių mielių
šaukštelis cukraus

šaukštelis druskos
500 g miltų
200 g lydyto sviesto

Įdaras:

1 kg šviežios ėrienos / avienos (geriausiai kapotos)
2 svogūnai
druskos
pipirų

Į šiltą vandenį įdėkite šviežių miltų, šaukštelį cukraus ir šaukštelį druskos. Leiskite iškilti. Pridėkite miltų ir lydyto sviesto. Gerai išminykite. Tešlą apie 20 min. šaldykite, kad geriau būtų lipdyti.

Įdarui susmulkinkite svogūnus ir sumaišykite su šviežia ėriena / aviena (geriausiai kapota), įdėkite pagal skonį druskos ir pipirų. Formuokite kibinus, patepkite kiaušiniu, pabarskykite sezamo sėklomis. Kepkite 200 laipsnių temperatūroje apie 40 min. Skanaus!

Žvikelių šeimininkų būreliui linkime daug gražių akimirkų, praleistų kartu, bei sėkmės, naujų idėjų, sveikatos, kūrybingos veiklos.

Žvikelių būrelio logotipas

Ne toks jau tas vilkas baisus

BOŽENA BOBIN

Labiausiai bijome to, ko nepažįstame, ko nepatyrėme ar nepalietėme. O baimės akys dar didesnės, kai išgirstame įvairių (dažnai išpūstų kaip burbulas) istorijų. Galima būtų išvengti daug nesusipratimų, jeigu sąžiningai išsiginčytume į temą. Bet mes linkę susikurti savo „tikrą teisybę“ ir nuomonę – vos kažkur nugirdę, kažką viena akim pamatę ar susikūrę kažkokius ištrauktus iš konteksto scenarijus. Ne kartą išgirstu komentarą: „Neik pati į mišką, nes ten pavojinga: ne tik miško žvėrys – briedžiai, vilkai, šernai, bet ir tie „ant dviejų kojų“ (nelegaliai peržengę sieną) gali užpulti...“

Kiek žygiavau, pavojingų gyvių nesu sutikęs. Beje, sutikau žmonių, gyvenančių prie pat miško, kurie ne kartą buvo pakliuvę akistaton su „pavojumi“ ir matę, patyrę daugiau nei aš. Kai vieną kartą sutikęs paklausiau: „Ar nebijote pats gyventi pagirijėje?“, vietoj atsakymo išgirdau klausimą: „O turėčiau bijoti?“

Pastaraisiais metais ne tik mūsų apylinkės giriose pastebima didėjanti vilkų populiacija. Pasiekia žinios ar gandai, kad vilkai sudraskė laukuose besiganančius gyvulius ar kiemuose šunis. Tarnybos įspėja gyventojus, kad būtų budrūs ir saugotų savo augintinius ir save. Ar iš tiesų tik vilkai yra atsakingi už minėtus nelaimingus atsitikimus? Ar vilkas toks baisus, kaip jis piešiamas pasakose, žmonių liudijimuose ar žiniasklaidoje?

2025 m. lapkričio 17 d. Punsko viešojoje bibliotekoje apie mišką, jo gėrybes, bet ir tykančius pavojus

paskaitą skaitė Lenkijos valstybinių miškų Suvalkų urėdijos Miško edukacijos ir gamtosaugos skyriaus specialistas Romanas Rogozinskis (Roman Rogoziński). Nemažai dėmesio jis skyrė būtent vilkų temai. Pasakojo, kas yra moksliniais tyrimais pagrįsti faktai, o kas – tiesiog mitai, bei kur slypi problemos. Tai paskatino išsiginčinti labiau būtent į šią temą.

Pilkasis vilkas nuo senovės visuomenėje nėra gretinamas su maloniu, uodegą vizginančiu šuniuku. Jis visuomet liaudyje apibūdinamas nedėkingai. Tai vilkas yra tas, kuris pasakose prarijo Raudonkepuraitės močiutę ir pačią mergaitę bei šimtus avelių, paršiukų ar ožiukų; tai tas kvailelis, kurį kitose pasakose apgautina gudri laputė. Visuomet priešas, visuomet žmonių vejamasis šautuvas, šakėmis ir lazdomis... O iš tiesų vilkas yra vienas iš protingiausių ir labiausiai gyventi grupėje prisitaikiusių plėšrūnų pasaulyje, užimantis nepakeičiamą vietą išlaikant gamtos pusiausvyrą. Deja, šis gyvūnas buvo ištisus šimtmečius medžiojamas ir niekinamas. Tačiau pilkojo vilko (Canis lupus) vaidmuo miško ekosistemoje yra kur kas svarbesnis ir reikšmingesnis, nei skelbia žmonių sukurti mitai.

Vilkas yra didingas girių žvėrys, puikiai prisitaikęs prie atšiaurios aplinkos. Suaugę vilkai sveria vidutiniškai 30–50 kilogramų, jų ilgis 105–160 cm, aukštis apie 85 cm. Plėšrūno kūnas tvirtas, ištvermingas. Stiprūs nasrai, aštrios iltys, puiki

Vilko pėdsakai

Valdo Žilionio nuotr.

uoslė ir klausa, iki 65 km per valandą išvystomas greitis – tai šio žvėries kūno galimybės, leidžiančios medžioti didelį grobį. Tačiau šių gyvūnų didžiausia jėga slypi ne pavienių individų fizinėje galioje, o socialinėje struktūroje – gaujoje. Gauja – tai nėra vien kraugeriška atsitiktinė grupė, o hierarchinė, atsidavimu ir bendradarbiavimu pagrįsta šeima. Joje vadovauja tėvų pora. Kiekvienas individas tokioje komandoje turi savo vaidmenį: vieni rūpinasi jaunikliais, kiti saugo teritoriją. Ir medžioja grupelėmis. Pavieniui net ir stipriausiam bei greičiausia vilkui būtų sunku įveikti didelį elnią ar šerną. Gauja „šeimininkauja“ kelių šimtų kvadratinį hektarų plote. Tokioje

teritorijoje jie puikiai funkcionuoja dėl išskirtinės uoslės ir tarpusavio komunikacijos (pvz., ženklinimo ar kaukimo).

Vilkai gamtos mitybos grandinėje užima pirmąją vietą ir atlieka pagrindinį vaidmenį, palaikydami ekosistemos sveikatą, reguliuodami jos pusiausvyrą. Pilkiai nemedžioja dėl pramogos ar tam, kad tyčia sukeltų žalą. Šie žvėrys yra miško sanitarai: medžiodami jie atrenka silpniausius, sergančius ar senus gyvūnus – tokie yra lengviausiai, paprasčiausiai pasiekiamas grobis. Tai ne tik užkerta kelią ligų plitimui tarp kanopinių, bet ir užtikrina genetiškai stipriausių gyvūnų populiaciją. Be to, vilkai, reguliuodami žolėdžių gyvūnų skaičių,

veikia patį kraštovaizdį – apsaugo miško augmeniją nuo perteklinės žolėdžių kenkėjiškos veiklos.

Tikras vilkas nepuola žmogaus. Tai yra įrodyta mokslininkų, miškuose dirbančių žmonių, kurie šiuos plėšrūnus tyrinėja daugelį metų. Suvalkų urėdijos specialistas, paieškojęs duomenų, neaptiko vienareikšmio patvirtinimo, jog nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos būtų buvę įvykių, bylojančių, kad vilkai užpuolė žmones. Tačiau, be abejo, įsigilinus galima rasti informacijos apie pavienius nelaimingus atvejus Italijoje, Ispanijoje, Slovakijoje ar Rumunijoje. Bet juk žinia, kad įvairūs dalykai įvyksta tam tikromis aplinkybėmis. Be to, tais atvejais patvirtintos buvo gyvūnų ligos. Taigi, teiginys, kad vilkai kelia žmogui pavojų – galima sakyti, nepasitvirtina. Labiau reikėtų bodėtis sulaukėjusių šunų (hibridų – mišrūnų) gaujų. Šunys intuityviai nebijo žmonių, drąsiai eina prie sodybų ir išalkę jie gali būti itin agresyvūs. Vilkas paprastai neina arti žmogaus, nes jo bijo ir vengia.

Tačiau, be abejo, kaip su viskuo gyvenime – ir šiuo atveju būna išimčių. Jeigu atsitinka, kad vilkai visgi nevengia žmogaus, yra kelios priežastys, dėl ko taip vyksta. Beje, tai pasakytina ne tik apie vilkus, bet visus laukinius gyvūnus. Taigi, kada jie gali būti labiausiai pavojingi? Visų pirma kai veda jauniklius ir jais rūpinasi, kai yra sergantys (pvz., pasiutlige) arba tiesiog išalkę. Tokiais atvejais, pasak Suvalkų urėdijos miškininko, yra taisyklė, kurią galima taikyti ne tik žvėrimis: „Jeigu jis nuo tavęs nebėga – geriau pats nuo jo pasitrauk.“ Jeigu laukinis gyvūnas nebėga, geriau pačiam pasišalinti. Tačiau nedarome to staigiai, nusigręždami nuo jo, o pamaži ir atsargiai eidami atbuli, stebėdami jo reakciją.

Kaip apsiginti, atbaidyti vilkus ar šunis? Miškininkas R. Rogozinskis pataria, kad geriausia yra sudaryti įspūdį, jog žmogus galingesnis,

didesnis už žvėrį. Be to, vilkai die-ną prastai mato ir būtent judėdami, o tuo pačiu ir skleisdami savo kvapą, signalizuoja vilkui pavojų. Reikia iškelti rankas ar lazda, pradėti triukšmauti, šaukti, sviesti akmenis ar geriau – žemės saujas. Parodyti, kad nebijome. Urėdijos tarnautojas pataria tai išbandyti namuose, pvz., su savo šunimi: jeigu iškelsite kokią lazda ar šluotą ir pagrasinsite, paprastai šunys paries uodegą ar pargrius ant žemės. Gyvūnai bijo aukštesnių už juos. Taigi, sutikę vilką, neartėkite prie jo, nenusigręžkite ir nebėkite (tai gali išprovokuoti plėšrūno instinktą). Lėtai atsitraukite išlaikydami akių kontaktą, bet ilgai nežiūrėkite tiesiai į akis, nes tai gyvūnas gali priimti kaip agresiją.

Kaip jau buvo minėta, vilkai paprastai vengia žmogaus ir laikosi atokiau nuo gyvenviečių. Tačiau kai jų natūrali aplinka yra vis labiau ap-raizgoma keliais, iškertama statyboms, kai nuskursta laukinė gamta, akivaizdu, kad šių gyvūnų teritorijų ribos pradeda nykti. Tada neturėtų stebinti, kad žvėrys pradeda dažniau lankytis ir sodybose (ypač jei jose, pvz., į šiukšliadėžes ar kompostą

metami maisto likučiai) ar nepa-kankamai apsaugotuose aptvaruose naminiams gyvuliams bei susitinka su laisvai lakstančiais šunimis. Be to, būtent pats žmogus dažnai sutrikdo ekosistemos pusiausvyrą: intensyvus elnių ir stirnų šaudymas sumažina pagrindinio vilkų maisto prieinamumą, o auganti infrastruktūra apsunkina laukinių gyvūnų migraciją, tuo pačiu maisto ieškojimo galimybes. Visa tai skatina konfliktines situa-cijas, nors iš prigimties patys vilkai mieliausiai renkasi mišką, tylą ir lau-kinius grobius.

Prielaida, kad norint apsi-saugoti nuo vilkų puolimo ge-riausia yra mažinti šių plėšrūnų populiaciją – visgi nepasiteisina. Estijoje 2007–2010 metais nušauta apie 50 proc. šalyje gyvenusių vil-kų. Deja, naminių gyvūnų grobi-mas nesumažėjo, priešingai – vilkų puolimai tapo dar labiau intensyvūs. Mokslininkai tai aiškino taip: panai-kinus gaujų stipriausius individus, t. y. vyriausiuosius, šeimos tėvus, išli-kę jaunesnieji nesugebėjo ir neįsten-gė grupėse ar pavieniui susimedžioti žvėrių natūraliomis sąlygomis, dėl to ieškojo lengviau pasiekiamo grobio

būtent ganyklose. Taigi, kruvinas kerštas nėra pats geriausias patarėjas ir būdas spręsti problemas.

Miškininkai, gamtosauugininkai, mokslininkai pabrėžia, kad svarbiau-sia yra edukacija – kuo daugiau ži-noti apie vilkų gyvenimą, įpročius ir visus mechanizmus, dėl kurių kartais įvyksta konfliktinės situacijos tarp žmogaus ir šio plėšrūno. Negalima pamiršti, kad miškuose, natūralioje gamtoje laksto ne tik vilkai, bet ir jų hibridai – mišrūnai su naminių šunų genais, kuriuos iš tolo sunku atskirti ir kurie nėra bailūs, bet itin agresy-vūs. Dėl to ir neturėtumėm už visus nelaimingus atsitikimus kaltinti tik *Canis lupus rūsies* atstovų.

Kažkuria prasme tai mes, žmo-nės, turėtume priimti atsakomybę už tai, kas vyksta. Juk sąmoningai ar ne – įsibrauname į natūralią gamtą, savo patogumui, dažnai beatodai-riškai ją niokodami, bandome regu-liuoti, o jeigu gamta pradeda gintis, imame ieškoti kaltų, retai tiesiog pažvelgdami į veidrodį... Gal vertėtų pasirūpinti laisvai bėgiojančiais „be-namiais“ šunimis, gal atidžiau saugo-ti naminius gyvulius ir gyvūnus, gal sumažinti kanopinių medžiokles ar stabdyti intensyvų medžių kirtimą. Galima pasvarstyti... Na, bet tam turime atitinkamas kompetentin-gas institucijas, organizacijas, o mes, kaip visuomenė, galime tiesiog gilin-ti žinias, didinti savo sąmoningumą ir taikyti tai praktikoje.

Šaltiniai

1. Lietuvos aplinkosaugos ministerijos do-kumentinis filmas „Apie ką staugia vilkai“, <https://www.youtube.com/watch?v=uexK-GCSNNbA>.
2. Lenkijos valstybinių miškų informacija ir edukacinis filmas, <https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/co-zrobic-gdy-spotkasz-wilka>.
3. Greenpeace organizacijos interneto sve-tainė, <https://www.greenpeace.org/poland/dowiedz-sie/przyroda/o-wilkach/>.

Pilkasis vilkas

Aradnykų lietuvis Vitas Lastauskas

GENUTĖ PAKUTKIENĖ

Sunkūs buvo praėjusieji metai Lastauskams. Teko palaidoti 7-metį anūkėlį Adomuką, galynėtis su šeimos tėvo Vito liga. Šis buvęs geras ūkininkas, saviveiklininkas, gaisrininkas savanoris mirė 2025 m. gruodžio 15 d.

Vitas gimė karui pasibaigus, 1945 m. rugpjūčio 20 d., Jono (gyvenusio 78 metus) ir Onos (Nevulytės iš Būdos, gyvenusios apie 80 metų) Lastauskų šeimoje Veresovščiznos kaime. Šis kaimas ar veikiau dvarelis buvo jo senelio Jurgio, kilusio iš Lietuvos, nusipirkta už uždirbtus Amerikoje dolerius. Senelis Jurgis ir močiutė Elena buvo pasiturintys, turėję daug žemės. Ta žemė ilgainiui

Onutė ir Vitas Lastauskai

Vitas Lastauskas

buvo padalinta sūnams – Vito tėvui ir dėdei. Vito vaikystėje kaimas pavadintas Aradnykais.

Užaugo su 5 metais vyresne sese Danute, kuri žuvo prieš 10 metų autoavarijoje. Mokėsi savo kaimo mokykloje, kuri – tik peržengus upelį, kitapus tėvo laukų. 1965 m. baigė dvejų metų tarnybą Lenkijos kariuomenėje Mrongove (kapralo laipsniu). Išlikęs Artillerijos puskarininkių mokyklos pažymėjimas. 1974–1976 m. mokėsi Balstogėje šaltkalvystės. Anksti nusipirko mašiną „Žiguly“, turėjo teisę vairuoti ir kombainą. Gaisrininkas savanoris buvo nuo jaunystės, perėmė gaisrinės mašinos vairavimą iš Juozo Budzinsko, kuris irgi ne laiku mirė. Labai

mėgo visus darbus. Pagelbėdavo kitam nelaimėje.

Gaisrinė ir Aradnykų klubas buvo dvi vietos suėjimams. Anksčiau daugiau lenkų kalba ruošė vaidinimus, dainas, paskui ir rusų, lietuvių kalba, kai dalyvavo lietuvių ir stačiatikių. Kartu, tarp kitko, dainavo lietuviai Jonas Vilkelis, Jonas Margevičius – abu iš Kalviškių, Vitas Zablackas. Visi su gerais balsais. Įsidrąsinę kai kurie su žmonomis dalyvavo ir šąskrydy ne vienam. Labai pravertė armonika, kurią Vitas įsigijo jaunystėje ir su kuria nesiskyrė visą gyvenimą. Grojo visur, daugiausia namuose, tal kino dainuojant, vaidinant.

Susipažino Vitas šokiuose Smalėnų gaisrinės svetainėje su Onute Staskevičiute iš Trakiškių. Kiek

padraugavę, 1977 m. saulėtą liepą susituokė Punsko bažnyčioje. Jiems pritrūko vos metų iki aukšinių vestuvių – 50-ųjų santuokos metinių. Susilaukė dviejų sūnų Dariaus ir Romo bei penkių anūkų: Viktorijos, Nikodemo, Adomo, Petro, Tomo.

Vitas su žmona gerai tvarkė ūkį, statėsi naujus namus, gražino kiemą. Pasodino daug medelių, skiepijo nemažai obelų ir kriaušių.

Žmona Onutė pasakoja: „Daru buvo 3 metai. Kap 1980 m. Ruošėmės in mano tėvus in Trakiškius važuoc, alia ko tai išėjau sodelin, nugi žūrau – an dzykos obelaitės spiecius... Nu rūpi, kad graicau pas mamų, laukia, ilgisi vis, aš vienturtė, tokių gi jaunų išlaido toli in marcas, nu ir dilema: sakyc ar ne?.. Nu kol atėjau trobon, tai ir pasakiau. O Vitas tuoj spiecy gražai puodan dzidelian nukratė, uždengė paluki ir nuvažau avilio. Gavo iš Vektoraus Žagarų, Baliniu vadzyto, parsivežė ir tep prasdėj... Labai mylėj bitukes ir jos medų nešė gerai. Cik paskuciniai metai nesisekė, nežinia, kokias likimas toliau, ar išliks...“

O va da sykį kap buvo per medaus kopimų. Aš išsukdzinėju, o jis rėmukus tai indeda pylnus in medasukį, tai išima išsuktus. Alia gaisrinės sirena užstaugė, tep Vitas paliko viskų su išimtais ir neindėtais rėmukais, bitių

Lastauskų giminė per Romo Pirmąją Komuniją

pylna visur, o jis ir nulėkė, kap žai bu kas trankė. Žinia – pareiga, rai kėj graitu skubyc. O mani kad sugėlė bitės, pašaukiau pagalbinį, tep sucinė viskas, rodės... Vitas baisiai buvo acidavis gaisrinei, dzaugės, kad sūnus Darus nuvej tepgi in gaisrinykus. Dzaugės, kap Darus buvo viršaicu. Nu gailėjos, kad nepasmokino lietuviškai. Romukas tai lankė lietuvių pamokas. Alia abudu sūnūs beigė aukštų mokslų ūkio sritin Olštini.“

Aradnykuose Vitas iš tėvo paveldėjo 22 ha žemės ir sėkmingai ūkininkavo su žmona, augino apie 50 galvijų, tarp jų 20 melžiamų karvių. Buvo pavyzdingas ūkininkas. Šv. Izidoriaus Artojo draugijos kapitula Balstogėje 2012 m. apdovanojo Vitą Lastauską medaliu už pavyzdingą ūkininkavimą.

Be galo gražūs balsai abiejų – Onutės ir Vito. Jie repetuodavo namuose, o paskui pagražindavo Šv. Kazimiero draugijos renginius, „Kultuvės“ vaidinimus, kai dainavo su visa teatro komanda ir patys. Sunku buvo juos abu prikalbinti vaidinti, dainuoti Seinuose. Vis atidėliodavo sakydami: „Kap acikelsim gyvenc pasistacyton stubon Sainuose...“ Ir taip metai iš metų – vis naujas vaidinimas ir naujas prašymas. Tačiau pagaliau ryžosi. Atliko keletą vaidmenų. Vitas pakalbintas sutiko vaidinti Raganių ir vaidino puikiai. Labai įsijausdavo. O kai monologus apie brolius dvynius sakydavo, rodės, tikrai taip buvo... Kalėdinėje programoje „Lietuvių namuose“ puikiai suvaidino Kalėdų Senelį ir pasakojo apie sodą, bites, viską iš gyvenimo. Savo namuose

Lastauskai su anūkais

Onutė ir Vitas Lastauskai bei Onutė ir Juozas Budzinskai per Žolines Punske

vaišino grįžtant iš pasirodymo Lietuvoje. Gražūs gėlynai, kieme paukščių klegesys. Gražu ir gera kaime, bet ir darbo daug. Kai atsikėlė į Seinus, rodės, ramiai, laimingai ir ilgai gyvens, dainuos, giedos bažnyčioje, gros, vaidins, bet užklupo liga... Lai lieka tik geri prisiminimai...

Bažnyčia per laidotuves buvo sausakimša. Velionį pagerbė taip pat gaisrininkų komanda.

Seinų „Kultuvės“ teatro režisierius Eugenijus Kaminskas pasidalijo gražiais prisiminimais apie Vitą:

Šviesiam Vito Lastausko atminimui

Su giliu liūdesiu ir pagarba prisime name Vitą Lastauską – ilgametį Seinų „Lietuvių namų“ mėgėjų teatro artistą, žmogų, kurio buvimas šalia visada reiškė gyvybę, šilumą ir bendrystę. Jis buvo ne tik puikus artistas, gebėjęs scenoje įkūnyti įvairius personažus, bet ir talentingas muzikantas, tikra kompanijos siela.

Vito rankose akordeonas turėjo ypatingą galią. Tereikėdavo jam jį paimti – ir nuotaikos akimirksniu prašviesėdavo, veiduose atsirasdavo šypsenos, o erdvę užliedavo daina. Jo muzika jungė žmones, šildė širdis

ir kūrė tą nepakartojamą bendrumo jausmą, kurio taip dažnai pritrūksta kasdienybėje. Jis mokėjo būti kartu – paprastai, nuoširdžiai, be kaukių.

Ypač ryškiai atmintyje liko jo paskutinis vaidmuo spektaklyje „Generalinė repeticija“, kai Vitas atliko kunigėlio Alfonso vaidmenį. Iš pradžių jis spyriojosi, nenorėjo imtis šios užduoties – kukliai sakė: „Nesugebėsiu... geriau jau aš pagrosiu vaidinimui.“ Toks jis ir buvo – nuoširdus, savikritiškas, niekada neiškeliantis savęs aukščiau kitų. Tačiau mes žinojome: jis gali. Tereikėjo jį paimti už rankos, tarsi vaiką, ir žingsnis po žingsnio įvesti į spektaklį,

duoti pradžią, padrąsinti, padėti patikėti savimi.

Ir tada pajudėjo – ledai buvo pralaužti. Kai Vitas ištare pirmuosius žodžius, tapo aišku: jis ne „bandė“ – jis buvo. Kunigėlis Alfonsas jo vaidinime buvo lengvas, neprieverstinis, gyvas – tarytum tas kunigas būtų pats Vitas: savas, paprastas, artimas, su subtilia humoro gaidėle. Jis vaidino ne vien tekstu – vaidino visa savo esybe: kūnu, žvilgsniu, mimika. Kiekviena scena kvėpavo tikrumu.

Tai buvo ne šiaip žiūrėjimas – tai buvo gėrėjimasis. Gėrėjimasis jo ir partnerės Birutės Roglienės vaidyba, jų tarpusavio pajautimu, scena, kurioje viskas skambėjo natūraliai ir gyvai. Atrodė, kad nieko nereikia nei pridėti, nei atimti.

Tai buvo Vito gulgės giesmė. Deja, pasirodė – paskutinė...

Gaila. Labai gaila, kad jo nebeliko. Kad liko daug neįgyvendintų minčių, planų ir norų. Kad nebesuskambės jo akordeonas taip, kaip skambėdavo, kai Vitas būdavo šalia.

Tačiau liko tai, ko niekas neatims – jo vaidmenys, jo muzika, jo žmogiška šiluma ir tas jausmas, jog ir scenoje, ir gyvenime jis buvo tikras. Toks, kokių labai trūksta...

Dėkoju a. a. Vito šeimai bei „Kultuvės“ režisieriui Eugenijui už pasakojimus ir prisiminimus.

2025 m. gruodžio 12 d. į amžinybę iškeliavo
A. A. SIGITAS RADZEVIČIUS

iš Pristavonių.

Širdingai dėkojame visiems, palydėjusiems mūsų brangų Vyją, Tėvelį, Senelį į paskutinę kelionę. Tariame nuoširdžiai ačiū ypač mūsų kaimo žmonėms, giminėms ir draugams. Ačiū visiems už užuojautos žodžius, maldas, gėles ir aukas.

Tegul lydi Jus sveikata, ramybė ir Dievo malonė.

Žmona, vaikai ir anūkai

Lietuvos žiniasklaida

2025 12 19–2026 01 08

Seimui išėjus kalėdinių atostogų, žiniasklaidoje pastebimai sumažėjo nemažai daliai gyventojų iki gyvo kaulo nusibodusios politikos. Už tai, kaip įprasta metų sandūroje, žurnalistai, politologai, ekonomistai vertino praėjusius metus, prognozavo, kas laukia Lietuvos 2026-aisiais.

Portalas tv3.lt trumpai ir labai tiksliai įvertino: „2025-ieji Lietuvos politikoje tapo metais, kai galima pasakyti, kad ramybės buvo mažai. Skandalai, įtempti ir absurdiški sprendimai ar konfliktai ne kartą supurtė tiek valdžios institucijas, tiek visuomenę. Tai buvo metai, kai keitėsi politikai, byrėjo koalicijos, vienas po kito vyko protestai ir dar daugybė visko.“

O kaip 2025-uosius vertino ir ko tikisi šiais metais šalies gyventojai, remdamasis „Baltijos tyrimų“ kompanijos apklausos rezultatais, rašė dienraštis „Lietuvos rytas“. Trečdalis suaugusių Lietuvos gyventojų metus vertino optimistiškai. Jie manė, kad praėję metai jiems asmeniškai buvo sėkmingi. „Pusė apklaustųjų atsakė, kad jiems metai buvo vidutiniški, o 16 proc. žmonių 2025-uosius apibūdino kaip nesėkmingus. Palyginti su 2024-aisiais, 3 proc. sumažėjo teigiamai vertinančiųjų metus ir 6 proc. padaugėjo tų, kurie metus įvertino nei kaip sėkmingus, nei kaip nesėkmingus“, – rašė dienraštis.

Įdomu, jog per pastaruosius 31 metus, kai „Baltijos tyrimai“ analizuoja gyventojų nuomonę, kaip sėkmingiausius asmeniškai dauguma gyventojų išskyrė 2019 metus. Tada daugiau nei keturi iš dešimties pasibaigusius metus apibūdino kaip jiems sėkmingus, o kad tie metai

buvo nesėkmingi, nurodė tikrai vienas iš dešimties.

Nebuvo didelio optimizmo ir dėl 2026-ųjų. Žmonių, manančių, kad ateinantys metai bus geresni nei praėję, mažiau nei 2025-ųjų pabaigoje buvo tik 2008–2009 ir 2011 metais.

Ir ekonomiką išmanantys Lietuvos žmonės piešia liūdną šalies perspektyvą 2026 m. Lietuvos bankas paskelbė, kad kainos Lietuvoje kils apie 3 proc. O didžiausią kaltę dėl tokios infliacijos jis verčia maisto brangimui bei valdančiųjų priimtai mokesčių reformai, dėl kurios brangs kone viskas – degalai, centrinis šildymas, dauguma draudimo sutarčių, saldinti gėrimai, paslaugos, komercinio nekilnojamojo turto nuoma.

Optimizmu netryško ir prekybos tinklo „Norfa“ savininkas Dainius Dundulis. Pasak jo, Lietuva spartesniu žingsniu eina link to, kad taptų brangia, bet ne turtinga šalimi. „Mokesčiai keliama beatodairiškai. Juk visa tai sueina į kainas – kuo brangesni mokesčiai – tuo brangesnės ir prekės. Darbo vietų dėl to tikrai nedaugės. Yra rizika, kad gyventojai dar labiau išvažiuos apsipirkti į kaimynines šalis. Mes žaidžiame labai pavojingai su ugnimi.“ (lrytas.lt)

Portalas lrytas.lt paskelbė įdomų straipsnį, kuriame aptariami praėjusiais metais gimusiems vilniečiams (tokių buvo 4578, dar į apskaitą Vilniaus miesto civilinės metrikacijos skyriuje įtraukti 3348 užsienyje gimę vaikai, iš viso 7926) suteikti vardai. „Rinkdami vardus naujagimiams vilniečiai tikrai kūrybingi. Populiariausių vardų dešimtuose nebeliko Barboros, Izabelės, Motiejaus,

Emilio ir Augusto“, – rašė portalas. Už tai mergaičių vardų dešimtuose pernai atsirado du nauji vardai – Saulė ir Milana. Tarp berniukų populiariausių vardų ne pirmi metai yra Jonas ir Lukas. Anot portalo, 2024 m. pirmąją vietą Jonui užleidęs Lukas vėl tapo vardų dešimtuko lyderiu, o jo vietą vėl užėmė Jonas.

O kokie rečiausi 2025 m. gimusiems vilniečiams suteikti vardai? „Tarp rečiausių mergaitėms suteiktų vilniečių vardų randame Mėnulę, Mūžą, Aprilę, Taliją, Aizakėlę, Vėtrę, Vėjūnę, Vėją, Safyrą, Erą, Eufemiją, Doriją, Arlitą, Vilnę, Amadėją, Lyją. Tarp rečiausių berniukų vardų buvo Zedechijas, Liūtas, Dravis, Mauricijus, Vilnius, Kimis, Trojus, Perkūnas, Kovas, Vėjas, Atvydas, Eigilis, Gajus, Santinas, Juvencijus, Beržas“, – rašė lrytas.lt.

Vis dėlto bendras gimimų skaičius sostinėje mažėja: 2024 m. sudaryti 8343 gimimo įrašai, 2023 m. – 9101, 2022 m. – 10000, 2021 m. – 10527. Pastaruosius trejus metus Vilniuje registruota ir po vieną tryniukų gimimą.

Ankstesnėse apžvalgose jau esame rašę, kad daugelį Lietuvos gyventojų neramina, jog sostinėje kone kiekviename žingsnyje girdisi rusų kalba. Nieko nestebina ir savo kalba kalbantys atvykėliai iš Vidurinės Azijos ar Indijos, arabiškų kraštų. Žmonės ypač piktina, jog dažnai neįmanoma lietuviškai susikalbėti su aptarnavimo sferos darbuotojais prekybos centruose, taksi ar maistą pristatančiais. Lietuvos valdžia sureagavo į dėl to didėjantį nepasitenkinimą. Nutarimui nustatyti bazinę valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją pritarė Vyriausybė. Valsstybinės kalbos reikalavimai įtvirtinti

Valstybinės kalbos įstatyme, kuriuo remiantis nuo 2026 m. sausio 1 d. užsieniečiai, teikiantys paslaugas tiesiogiai klientams, turi mokėti lietuvių kalbą bent baziniu lygiu. Tai apima pardavėjus, padavėjus, paslaugų teikėjus, pavėžėjus, kurjerius, taksi vairuotojus ir kitus tiesiogiai klientus aptarnaujančius darbuotojus. Nuo karo pabėgusiems ukrainiečiams taikoma išimtis.

Reikalavimas aptarnauti gyventojus baziniu valstybinės kalbos mokėjimo lygiu užsieniečiams bus taikomas dvejus metus. Po dvejų metų toliau norint dirbti Lietuvoje paslaugų ir prekybos sektoriuje reikės mokėti valstybinę kalbą jau geriau.

Tie, kurie naudojami užsieniečių darbu, ne visi patenkinti Valstybinės kalbos įstatymo pataisomis. Pasak pavėžėjimo įmonės „Bolt“ vadovo Laimono Jakščio, reikalavimas užsieniečiams mokėti lietuvių kalbą baziniu lygiu yra tinkamas ir atitinkantis šio verslo klientų lūkesčius, tačiau nurodymas po dvejų metų ją mokėti aukštesniu lygiu yra perteklinis. „Jis reikalauja mokėti ir įvairias lietuvių kalbos skyrybos bei gramatikos taisykles, kas didžiąjai daliai paslaugas teikiančių asmenų nėra reikalinga“, – komentare naujienų agentūrai BNS teigė L. Jakštys.

O Lietuva, jau kaip valstybė, už pusės metų privalės papildomai priimti 80 pabėgėlių iš trečiųjų šalių: esame įsipareigoję Europai pagal nustatytą kvotą priglauti 160 nelegalų. Tačiau mūsų politikai nutarė priimti pusę kvotos, o už likusią pusę susimokėti daugiau nei 1,5 milijono eurų. Tiesa, Lietuvos vidaus reikalų ministerija teigia, kad tai dar ne galutinis skaičius: diplomatai bandys tartis su Europa ir sutartą skaičių mažinti dar perpus, tuomet ir mokėti reikėtų ne visą milijoną. Nors Lietuvos piliečiai po Nepriklausomybės atkūrimo tūkstančiais traukė

į airijas ir švedijas ieškoti geresnio gyvenimo, tačiau Lietuvoje patys niekada nerodė didesnio prielankumo atvykėliams iš kitų kraštų. Na, jei tai artimesni mums kokie slavai – galbūt: tie ir išvažda, ir mentalitetu panašūs... Tačiau tik ne kokie afrikiečiai, indai ar arabai. Šiandien žmonės, žinodami, kokių problemų imigrantai daug metų kelia Skandinavijoje, Prancūzijoje ar Vokietijoje, nespinduliuoja optimizmu dėl tokio Europos solidarumo ir baiminasi, kad tai ateis ir pas juos.

Apie Lietuvos gyventojų nuomonę šiuo klausimu TV3 televizija parengė reportažą. „Reikėtų patikrinti tuos migrantus, kuriuos prisiimame, kad nebūtų chaoso, kurį matome kitose valstybėse“, „Nieko neturiu prieš kitas religijas, bet žinau, kad musulmonų šeimose gimdoma labai nuo ankstyvo amžiaus ir jie mažiausiai turi po 8 vaikus“, „Mokėti ir nepriimti. Manau, kad per daug jų čia“, – daugiausia tokie ir panašūs atsakymai buvo iš gatvėje kalbintų pašnekovų. Vienas pasiūlė elgtis kaip Lenkija: „Ir nepriima, ir nemo-ka.“ Bet šiuo atveju kažin, ar „tautos balsas“ pasieks dangų: „Esame viena iš Europos Sąjungos narių ir mums priklauso dalintis atsakomybe“, – situaciją komentavo vidaus reikalų viceministrė Alicija Ščerbaitė.

Kažin, ar dangų pasieks ir dzūkų balsas. Mat Valstybės gynimo taryba (VGT) nusprendė netoli Kapčiamiesčio, prie sienos su Baltarusija, statyti 15 tūkst. hektarų poligoną, kur galėtų treniruotis Lietuvos kariuomenė ir NATO pajėgos. Tiesa, Krašto apsaugos ministerija (KAM) sako, kad galutinis sprendimas dėl poligono teritorijos dar nepriimtas. Dėl to pavasario sesijoje turi balsuoti ir Seimas. Reikia pažymėti, kad kai tik kalba pasisuka apie naują poligoną ir galimas jo steigimo vietas, toli gražu ne visi to krašto žmonės žinią sutinka su dideliu džiaugsmu: taip, poligonas reikalingas, bet

geriau jį statyti gal kur nors kitur.

Tačiau dzūkai prieš dešimtojo šalyje poligono statybą šalia Kapčiamiesčio, regis, nusiteikę kovoti visomis įmanomomis priemonėmis ir apie gražią krašto ateitį bei naudą žmonėms kalbantiems valdininkams nusileisti neketina. Kaip rašė portalas lmk.lt, iki 2030 metų už maždaug 150 milijonų eurų žadamo įkurti poligono teritorijoje iš viso yra 99 sodybos ir gyvena maždaug 40 žmonių. Į poligono teritoriją patenka ir 10 kaimų. Paskelbus VGT nutarimą apie poligono vietą, įvyko valdininkų susitikimas su vietos gyventojais. Kariuomenės atstovai motyvavo poligono vietos pasirinkimą dideliu valstybinės žemės plotu, Baltarusijos kaimynyste. Teritorija šalia Suvalkų koridoriaus leistų greičiau reaguoti į galimą agresiją iš Rusijos ir Baltarusijos bei efektyviau rengti dvišales pratybas su Lenkija. Pabrėžta, jog su kiekvienu gyventoju, kurio valda įeina į žemėlapyje matomą poligono teritoriją, bus kalbama atskirai, siūlomi sprendimai, išmokos, atsižvelgiant į nekilnojamojo turto vertinimo išvadas. Tačiau susitikimo metu gausiai susirinkę vietos gyventojai – net ne visi tilpo į salę – pareiškė neprietarią kariuomenės planams.

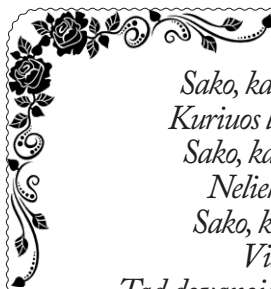
Apie dzūkų nusiteikimą kovoti prieš poligono statybą „Žinių radijas“ kalbėjo su Kapčiamiesčio bendruomenės pirmininke Ramin-ta Karauskiene, o pokalbį perteikė lrytas.lt straipsnyje „Kapčiamiesčio gyventojai neketina kraustytis ir kompensacijų nenori: „Nėra tokių pinigų“. „Kodėl pasirinktas būtent Kapčiamiestis? <...> Kodėl neįvertinta, kaip pasikeis gyvenimas tų, kurie lieka iki poligono teritorijos? Kokią tai įtaką darys jų verslams? Jau nekalbant apie žmones, kuriems tikrai reikės išsikraustyti“, – klausimus bėrė R. Karauskienė.

Pasak jos, dalis pasienio kaimų gyventojų dėl atsiradusio poligono

likty atkirsti, neaišku, kaip juos pasiektų medikai ir ugniagesiai. „Apie juos niekas nepagalvojo. Mano nuomone, jie bus priversti išsikraustyti“, – teigė Kapčiamiesčio bendruomenės pirmininkė.“

Ir nors KAM Logistikos departamento direktorius, pulkininkas leitenantas Aurius Daškevičius sakė, kad poligono ribos, kur būsimi karinė mokomoji teritorija, bus nustatytos tik po pokalbių su gyventojais bei bus siekiama minimalaus jų iškeldinimo, o tarp pasienio ir būsimo poligono likusius gyventojus tais pačiais keliais, kaip ir dabar, pasieks ir greitosios medikai, ir ugniagesiai, ir policijos pareigūnai, Kapčiamiesčio bendruomenės pirmininkės pažadai neįtikino: „Iš kitų poligonų pavyzdžių minėta Pažadė. Tikrai buvo taip, kad kalbėta viena, o įgyvendinta visai kita. <...> Žmonės nesidžiaugia gyvendami poligono pašonėje. Mes esame prieš poligoną Kapčiamiestyje, manome, kad tai nėra tinkama vieta.“ R. Karauskienė teigė, jog kompensacijos gyventojų nedomina, jie nenori palikti savo namų. „Ką girdžiu: nėra tokių pinigų, dėl kurių žmonės pasiryžtų išeiti“, – sakė Kapčiamiesčio bendruomenės pirmininkė. Kapčiamiesčio seniūnijos gyventojai prieš poligono steigimą inicijavo ir petiją, kurią internete pasirašė daugiau nei 8,5 tūkst. žmonių.

Prezidentui Gitanui Nausėdai žiniasklaidai pareiškus, kad „jeigu žmonėms kyla klausimų – į juos gali atsakyti tiek krašto apsaugos ministras, tiek premjeras. Neatmetu galimybes, jeigu tik yra noras, atvykti pačiam, susitikti, aptarti visus probleminius klausimus ir pateikti atsakymus“, anot portalo lrt.lt, gyventojai iš tiesų išsiuntė Prezidentūrai kvietimą apsilankyti. „Labai laukiame jūsų atvykstant į Kapčiamiestį. Susitikime, pakalbėkime“, – teigiama bendruomenės išplatintame laiške.

*Sako, kad gėles dovanoja tiems,
Kuriuos labiausiai myli ir gerbia.
Sako, kad ten, kur daug gėlių,
Nelieta vietos skausmui.
Sako, kad ten, kur žydi gėlės,
Viešpatauja laimė.
Tad dovanojam Jums viso pasaulio gėles,
Kad jos amžiais žydėtų
Ir neštų vien laimę, meilę ir džiaugsmą!*

Sausio 2 dieną gražų 70-ąjį gimtadienį šventė
Emilija Slabašauskienė.

Brangioji, linkime Jums stiprios sveikatos,
džiaugsmo, Dievo palaimos, kad gyvenimas ir
toliau būtų šviesus, pilnas meilės, ramybės,
o svajonės virstų realybe.

*Vyras Juozas, dukra Violeta su šeima, sūnus
Vitas su šeima bei tėvelis Eugenijus*

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!

*Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!*

Galima atvykti į redakciją Punske
arba Lenkijos lietuvių draugijos būstinę Seinuose
ar užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą
(numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje),
nurodant, už kurį leidinį mokama.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2026 m. PRENUMERATOS KAINOS (zlotais)

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	60	16	16
	pusmetis	30	8	8
	ketvirtis	15	4	4
Lietuva (nepirmenybiniu paštu)	metai	120	45	45
	pusmetis	60	22,50	22,50
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	160	65	65
	pusmetis	80	32,50	32,50